

quasdam leges, utut simplicissimas, usu fuisse coercitas, aut prorogatas. Quod vero iterum difficultatem movet, illud est, disputare etiam Pragmaticos, an constitutio recepta ubique fuerit; ubi autem recepta proponatur, an recepta fuerit in omnibus. Hoc ipsum est, quod superius adnotabam, dum traderem, prohibitas quidem esse locationes ad longum tempus; sed longi temporis locationes alicubi dici ad triennium, alicubi ad viginti, alicubi ad decem, alicubi ad triginta annos, quamquam in Paulina constitutione expresse decernatur, ne ultra triennium locationes fiant. Hoc ipsum esse suspicor, quod Episcopi, cum consecrantur, promittunt, se bona mensæ suæ non alienaturos, & si alienaverint, sese jurejurando subjiciunt pœnis, in quadam super hoc edita constitu-

tione contentis; quadam, inquam, indefinite; quod recipi ex eo potuit, quia licet hæc verba ad Paulinam constitutionem referantur, de constitutione tamen agitur non ubique, nec in omnibus suis partibus peræque recepta, quamque propterea non fuit opportunum expresse, & specialiter commemorare. Quid ergo? Mea hæc erit sententia, nimirum quæ recepta fuisse adparebunt, perseguenda esse; at ubi satis non constat de receptis quibusdam interpretationibus superius commemoratis, conandum esse bono jureconsulto, ut, quoad fieri possit, omnis controversia ad germanam Paulinæ constitutionis interpretationem exigatur, quam puto unumquemque facile consecuturum, si ad ea, quæ hucusque observata fuerunt, accurate respexerit.

CAPUT III.

De juribus, & oneribus Beneficiorum, ratione habita fructuum, & obventionum, quæ ex beneficiis rediguntur.

Huc referendi sunt tituli 25. 26. & 27. libr. 3.

QUam bene Augustinus agebat in can. 7. dist. 40. scribens ad Valerium Episcopum suum, a quo recens fuerat ad Presbyteratus ordinem advocatus, & pene compulsus, *nihil esse in hac vita, & maxime hoc tempore* (indicantur hoc in loco ea tempora, quibus Ecclesiæ jam coeperant bonis temporalibus abundare) *facilius, & lætius, & hominibus acceptabilius Episcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi officio, si perfunctorie, atque adulatorie res agatur, sed nihil apud Deum miserius, & tristius, & damnable;* *item nihil esse in hac vita, & maxime hoc tempore difficilius, laboriosius, periculosius Episcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi officio, sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quo noster Imperator jubet!*

Id plane verius adhuc dici hodie posset, quando Ecclesia majoribus bonis affluit, & in hac bonorum copia in varias partes inter varios ministros tributa facile gliscere potest avaritia, ambitus, & lucri in dies majoris desiderium apud eos, qui plus æquo sibi blandiantur. Quot numero sunt, qui Clericos beneficiarios beneficiariorum fructuum dominos esse scripserunt? Quot numero, qui hanc opinionem factis, exemplisque confirmant? Ipsa etiam nomina verenda, quæ olim divinis ministeriis tribuebantur, qualia erant nomina muneris, officii, oneris gravissimi, & similia, immutata sunt, & dulci inducto vocabulo *beneficiorum*, evanuerunt; neque aliter beneficium apud eos, qui rerum corticem conside-

rant, intelligitur, quam si commodum extet, honor, utilitas, emolumentum, non aliunde referendum, quam ex redactis beneficii fructibus. Si qui adhuc sunt (sunt autem non pauci), qui Sanctorum Patrum doctrinæ perenni adhærent, isti audire solent rigidiores scholastici, austeri quotidianarum rerum censores, utinam non dicerentur etiam novatores! Cæterum constans est in hac re Ecclesiæ disciplina, non tantum dixerim ab Apostolica ætate, verum etiam a temporibus Christi Domini ad nostra usque sæcula traducta, & perpetuo confirmata, juxta quam intelligimus, fructus quidem, & obventiones bonorum ecclesiasticorum erogandos esse in sustentationem Clericorum, qui hac tenus causa hodie beneficiarii appellantur, quod tamen ex usu Clericorum eorundem superest, id totum in pias causas esse erogandum. Neque vero agitur in hac re de certa lege, quam sibimet, veluti conventionem quadam mutationibus, & vicissitudinibus obnoxia, Clerici dixerint, sed potius de jure publico, eo ipso jure, quod fundamentum præbet rebus sacris rite tractandis, quod præsidium est fidei datæ, ac receptæ, pactioibus tuendis inter dantem, & accipientem, quod nequit societatem vinculis arctissimis nullo unquam tempore dissolvendis.

Non id melius explicari potest, quam si consideretur, quibus ex causis per varias temporum revolutiones, & quos ob fines Ecclesiæ bona quæsiverint, ex quibus inde facta est inter Clericos tributio peculiorum. Modi, quibus Ecclesia bona quæsivit, ad hæc summa capita reducuntur. In primis obligatio erat, qua fideles tenebantur alere sacros ministros, juxta Domini præceptum in Evangelio, de quo etiam Paulus in suis Epistolis meminit. Inde fluxerunt oblationes, & post has successu temporum præstatio decimarum; ac denique loco oblationum, & decimarum certa prædia, quorum designatio in causa fuit, cur in pluribus provinciis decimæ præstari desie-

rint, quasi prædia exhibendis sacris administris sufficerent. Hæc quando fideles invicem charitatem mutuam inter se exhibebant, immo & fratrum nomine sese appellabant; ac propterea locupletiores indigentibus sponte occurrerent, non aptior videbatur modus indigentibus occurrendi, quam si & Clericorum, & pauperum unum peculium esset, tribuendum in singulos prudentia, atque officio Episcoporum, qui præsumebantur magis edocti de qualitatibus singulorum, quam sane formam Apostoli initio induxerunt, ad præbendum egregium successoribus suis exemplum. Alterum caput erat pia quorundam fidelium liberalitas, sive inter vivos, sive causa mortis demonstrata. Singulari ratione id contingebat, quoties exemplo Cathedralium, aut Parochialium Ecclesiarum, novæ Ecclesiæ aut in Civitate, aut in pagis, aut etiam in agris construebantur, facta largitione prædiorum, quibus Clerici ibidem extra Cathedrales, & Parochiales Ecclesias alerentur. Quis non videt, in hac specie eam fuisse tradentium mentem, ut, quemadmodum in Ecclesiis Parochialibus, & Cathedralibus bona omnia in pios usus erogabantur, ita & similiter erogarentur in novis Ecclesiis erectis extra Parochiales, & Cathedrales, quando novæ istæ Ecclesiæ a cæteris & normam, & exemplum accipiebant? Neque vero aliter liberalitates testamento, codicillis factæ ita aliquando habitæ fuerunt, ut revocari minime possent, contra quam ferret natura ultimarum voluntatum, quod tamen quandoque receptum fuisse viri eruditi testantur, nisi quod in hac ultimarum voluntatum specie causa undecumque pia, atque omni favore dignissima versaretur. Tertium caput erat potestas legis. Id eveniebat in duobus casibus, nimirum primo, cum quis Clericus esset, & bona patrimonialia haberet, eadem bona vel statim derivabantur in Ecclesiis, si Clericus Ecclesiæ remisisset, vel post mortem Clerici Ec-

clesiæ acquirebantur, si Clericus ab intestato sine legitima successione decessisset, juxta legem unicam cod. Theodos. de bonis Clericorum, seu legem 20. codice Justin. de Episc. & Cler. atque utinam nunquam hanc ob causam auditæ fuissent querelæ adversus Episcopos, quorum aliqui ordinabant locupletes pene invites, ut Ecclesias bonis ordinatorum ditarent! Adversus querelas hujus generis in ordinatione Piniani Presbyteri sese excusavit S. Augustinus in Epistola ad Alypium Tagastensem, & in Epist. ad Albinam. Alter casus erat, cum pius quicumque testator olim vel hæreditatem, vel legatum generaliter pauperibus reliquisset; nondum enim religiosi domibus, id est, hospitalibus, in quibus pauperes in communi alerentur, institutis, ecclesiastici administri, præsertim Episcopi, pia illa relicta sibi vindicabunt, quas pauperum curam suscepturi, eademque ecclesiasticis boni ad eundem finem collatis adjungebant, juxta leges Justiniani, Nov. 131. cap. 11., juncta l. 28. cod. de Episc. & Cler., quis dubitat, in utroque casu, jus sacrorum administratorum vel expressa, vel tacita defunctorum voluntate concessum nihil aliud esse, quam dispensationem vel in causas Ecclesiæ ipsius, vel in causas pauperum, atque indigentium personarum? Quartum caput erat & causa donandi, & certus modus donationi adjectus. Quid enim, si pii fideles ita voluntatem suam expresserint, cum Ecclesiæ, vel ecclesiasticis administris donarent, ut diceret, se ideo donare, vel propterea quod per Ecclesiasticos administratos multa pia opera impletum iri cum effectu sperarent, vel adjecto modo, ut ex donatis certa pia opera implerent, vel fide data, & recepta, ut certis piis operibus satisfaceret? Heic est, ubi & causæ ratio habenda est, & modus adamussim implendus, & data fides debet paratam executionem habere, præsertim a viris ecclesiasticis, de quibus apud donantes erat magna integritas fa-

ma, & existimatio, unde fiducia erat pene segura. At enim multa hac ratione Ecclesiis obvenerunt, & maxima pars eorum, quibus hodie adspicimus locupletas Ecclesias. Primæ conspicuæ donationes in Ecclesiam collatæ & factæ, & legibus Constantini Imperatori, post pacem Ecclesiæ datam hanc formam habuere. Ita de eodem Constantino scripsit Eusebius in libr. 4. de vita Constantini cap. 28. *Sed præcipua in Ecclesias Dei plurima contulit beneficia, in alimoniam pauperum, & viduarum, & pupillorum largiens.* Similiter de suis temporibus testimonium fert Justinianus in l. 42. §. 1. cod. de Episc. & Cler. ibi: *Nam cum quidam ad Sanctissimas accurrant Ecclesias, ut eis omnes suas facultates adferant, & delinquant, ut in pauperes, & egentes, & alios pios usus consumantur.* Idipsum persuasum erat sæculo Ecclesiæ nono, quod colligitur ex Concilio Aquisgranensi l. anni 1816. cap. 116. ibi: *Fideles namque suis propriis facultatibus Sanctam locupletem fecerunt Ecclesiam, ut his & milites Christi alerentur, & Ecclesiæ exornarentur, pauperes recrearentur, & captivi pro temporum opportunitate redimerentur.* Suo quoque sæculo ita etiam scribebat Petrus Damianus relatus a Baronio ad annum 1055. numero 2. his verbis: *An ignoras, quia ad hoc Ecclesiis prædia conferuntur, ut ex iis pauperes sustententur, indigentes alantur, ut ex eis viduis: atque pupillis subsidium procuretur?* His consonat recentiore adhuc ætate S. Thomæ observatio, ita scribentis in Epist. 2. ad Corinth. cap. 12. lect. 5. *Quod principes non dederunt divitias Prælati propter se, sed propter pauperes; & ideo non dederunt eis, sed pauperibus: Prælati autem dantur, tanquam pauperum dispensatoribus.* Denique in hanc rem laudo Mediolanense IV. Concilium anni 1576. cap. 7. ibi: *Memento ejus, quod a Sanctissimo Patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse Ecclesiæ ministris, ut per eorum manus, quorum fidei, atque integritati sua omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent.* Vel hæc pauca testimonia, quibus posterior ætas consonat pri-

mæ, satis luculenter evincunt constantem, & in idem semper collimantem mentem illorum, qui Ecclesiæ donaverunt, non simpliciter, sed ob causam, sed ob finem, sed ob contractam fiduciam, futurum, ut res donatæ in pias causas erogarentur; quorum propterea voluntatem aut frustrari, aut revertere & perfidia, & iniquitas est. Media Ecclesiæ ætate novæ prodierunt donandi causæ, quarum tamen non est absimilis finis, nec difformis modus. Et quidem vulgare fuit, in testamentis, ac codicillis quædam Ecclesiis pro animæ salute relinquere, quod tunc dicebatur *pro anima judicare*; atque hujus judicii singulare etiam erat, ut imuberum legata, & dispositiones piarum causarum gratia admitterentur, juxta Regis Luitprandi constitutiones. Exempla harum largitatum refert Muratorius in antiquitatibus mediæ ævi dissert. 67.. Quid aliud, amabo, est, pro animæ salute donare; quid aliud Reges voluerunt, dum hanc etiam facultatem infirmiori ætati concederent, quam piis causis præsto esse, & occurrere? His accedebat voluntas illorum, qui inter varias præliorum vices, quibus media ætas agitabatur, peregre proficiscebantur, atque de incerto belli exitu dubitantes, ut sibi etiam divinum patrocinium conciliarent, Ecclesiis donabant. Equidem fateor, inter hos varios fortunæ casus, quibus modo in hunc, modo in ullum transferbantur jure belli dominia castrorum, civitatum, ac provinciarum, juvantibus præsertim Episcopis, qui veluti arbitri populorum erant media Ecclesiæ ætate, multa a ducibus, ac militibus in Ecclesiam collata fuisse, quasi ad conciliandam benevolentiam, & gratiam Antistitum, unde factum est, ut non prædia modo, sed & castra, urbes, provinciæ ecclesiasticorum Præsulum potestati concessæ fuerint. Sed iterum hic emicat donantium voluntas, & finis, qui cum donare Ecclesiis, eoque ipso piis causis favere deprehenderentur, tum in populis exhibebant, se pietate, religio-

ne, charitate antecellere, quo populos magis proclives redderent ad fidem, & obedientiam in se exhibendam. Quod si formulas inspiciamus, quibus media Ecclesiæ ætate utebantur, quicumque Ecclesiis donabant, frequentes occurrent apud veteres formulæ illæ, quibus donatores profitebantur, se ideo donare temporalia locis sacris, quod *centuplum in caelis acciperent*, immo & *vitam æternam* juxta dominicam promissionem. Hujusmodi formulas plures edidit Baluzius ad calcem tom. 2. Capitularium Francorum. Plane hæc ad Evangelii institutiones relata indicant, donatores intellexisse, se pauperibus occurrere, quando in Evangelio Dominus spondit, se ea præmia largiturum iis, qui bona sua pauperibus erogavissent. Ampliora reddidit patrimonia Ecclesiarum post sæculum Ecclesiæ octavum, quod passim tradi solebat juxta phrasim sacrarum literarum, peccata esse eleemosynis redimenda. Quod passim ita tradebatur, ut indicaretur, non solum eleemosynam esse certam pœnitentiæ speciem, verum etiam per eleemosynas redimi posse quotquot sub pœnitentiæ, satisfactionis nomine peccatoribus ad Ecclesiam conversis Sacerdotum præcepto expiationis causa indicabantur. Quisquis velit memoria recolere ecclesiasticam disciplinam, qualis ex variis Ecclesiarum pœnitentialibus fuisse deprehenditur, statim intelliget, pro unoquoque gravi crimine, immo & quandoque etiam pro delicto venia, & indulgentia digno, graves pœnitentias per longa annorum curricula peragendas imponi consuevisse. Videbatur hoc jugum quoddam penitus inferendum, quod ut excuteretur, eo fuit remedio consultum, quo certa pecuniarum præstatione anni pœnitentiæ redimerentur; atque inde factum est, ut quoties multa essent expianda crimina, pro ingenti pecuniarum quantitate, & fundi, & prædia, & castra ipsa Ecclesiæ gratia substituerentur. Idque eo magis recipiebatur, quandocumque ageretur

de expiatione furtorum, quibus damnum illatum erat in personas incertas; quod enim restitui non commode poterat damnum passis, restitutum censebatur, facta Ecclesiis donatione. Istud ipsum recipiebatur, ubi de votis elicitis ageretur, quorum implementum durum, & asperum voventibus erat: vota hæc Ecclesiarum Antistites commutabant, quasi a voventibus satis voto fieret, quoties certa bona in pios usus eroganda in Ecclesiam conferrent. Ita passim Episcopi suadebant omnibus, ita in publicis concionibus, ita in privatis monitis suam sententiam aperiebant. Frustra laborem impenderem in hujus disciplinæ demonstratione, cum vulgaria sint, & passim præsentent hujus rei monumenta. Hinc factum est, ut bona Ecclesiarum dicta sint pretia peccatorum, ac redemptiones, quod sane percipi nequit, nisi ab eo, qui dicat, bona hæc in pios undique usus esse impendenda. Quintum, & postremum caput, quo Ecclesiæ locupletatæ sunt, erat accessio, & in dies factum bonorum incrementum. Id evenit ex eo primum, quod ecclesiastici administrati ex redactis fructibus prædiorum, vel etiam ex uberrima oblationum copia, res immobiles, & fructiferas emerent. Atque hoc in casu cum supponere juvat, pecuniam emptionis causa erogatam, postquam satisfactum esset piis emergentibus causis, superfuisse, tum etiam concludere oportet, empta prædia fuisse designata ad satisfaciendum piis eisdem causis, in quas pecunia conferri debebat. Deinde id evenit ex eo, quod multi divites clero nomen dabant, & adscripti clericali militiæ cedebant Ecclesiæ bona sua modo simpliciter, & in universum, quo liberius Deo servirent, modo retento sibi usufructu, quoad viverent. Atque hac in specie non alia fingi potest donantium, ac cedentium voluntas, quam quæ pietate, ac religione moveretur. Præterea id aliquando evenit ex quibusdam pactionibus, quæ fiebant inter Ecclesias, &

dominos certorum prædiorum, & quibus utrisque contrahentis utilitati prospiciebatur; aut veluti cum quis petebat ab Ecclesia, ut sibi certa bona ecclesiastica ad certum tempus possidenda, & fruenda precario concederentur, promittenti, ea finito tempore Ecclesiæ se restitutum una cum certa quantitate bonorum suorum, quæ dimidiam acceptorum partem saltem æquare debebat, juxta canonem 22. Concilii Meldensis anni 845.; aut veluti cum quis ingentis patrimonii dominus se, bonaque sua Ecclesiæ commendabat, cedens bona sua Ecclesiis, ut ab oneribus suis relevaretur, dummodo eadem bona reciperet ab Ecclesia vel feudi, vel emphyteuseos, vel libellariæ nomine, spe data Ecclesiæ, ut tandem aliquando pleno jure ad eandem Ecclesiam pertineret. Priore casu de contractu agitur, qui proxime accedit ad emptionem, venditionem, aut ad permutationem; unde bona de novo Ecclesiæ quæsita locum tenent bonorum, quorum interruptus fuit usus in pias causas, proptereaque sunt in eadem pias causas ex natura sua, & conventionis qualitate eroganda. Posteriore casu, quando causa acquirendi fuit singulare patrocinium ab Ecclesia præstitutum, & communicatio privilegiorum Ecclesiæ competentium; & sive patrocinium Ecclesiæ, sive privilegia ab Ecclesia communicata fundamentum habent in pietate Principum, & religione populorum, nihil proponi potest, quominus eadem bona diversæ naturæ a cæteris bonis ab Ecclesia quæsitis esse dicantur. In his omnibus acquirendi, augendive peculii modis, nihil aliud, ut liquet, adparet, quam finis juvandi pias causas ex pactis, ac conventionibus, ex fide data, ac recepta, ex conditionibus adjunctis, sine quibus nihil datum fuisset; sive de expressa voluntate constet, sive tacite, ac vel ex præsumptionibus, vel ex conjecturis voluntas donantium eliciatur; unde fit, hæc omnia non juris privati esse, sed jure publico regi, ac propterea nullo contrario

facto sacrorum administrorum posse immutari sine nota perfidiæ, fraudis, & doli.

Nunc sane ab iis, qui attente, uti decet, commemoratas peculii ecclesiastici causas perpenderit, intelligetur, quare perpetuo, ac constantissime Sancti Patres modo in Conciliis, modo extra Concilia monuerint Clericos, ne extra pias causas bona Ecclesiarum sibi commissa erogarent; immo & intelliget, acres formulas a Patribus eisdem adhibitas non fuisse expressas ex nimio tuendæ disciplinæ zelo, non ex tenaci quadam austeritate, sed exactas fuisse ad commutativæ justitiæ leges, illius, inquam, justitiæ, quæ pacta custodit, & semel datam fidem tuetur, ac servat. Paucis texam nonnulla, non eo animo, ut in hunc locum traducam, quotquot a Sanctis Patribus tradita in hac parte fuerint (ea enim amplum volumen implerent), sed eo animo, ut liqueat, nullum unquam fuisse Ecclesiæ sæculum, quo non idipsum, & non eisdem formulis hæc traditio proponeretur. Prima ecclesiastici peculii forma in Evangelio adparet, de qua ita scribebat Augustinus in can. 17. caus. 12. quæst. 1. *Habebat dominus oculos, & a fidelibus oblata conservans, et suorum necessitatibus, et aliis indigentibus tribuebat. Tunc primam ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta.* His consonat Beda libr. 4. cap. 12. in Lucam ibi: *Ipse Dominus ad informandam Ecclesiam suam oculos habuisse legitur, et a fidelibus oblata conservans, et suorum necessitatibus, aliisque indigentibus tribuens.* Christi vestigia presserunt Apostoli, qui oblationes sibi factas in usus indigentium passim convertebant, ut liquet apud S. Lucam in Actis, præcipue vero cap. 14. prope finem, ubi legimus, vix fuisse tunc temporis indigentes, propterea quod Apostoli omnibus præsto essent, collatione facta, ac tributione oblationum, quas cum largissime fideles conferebant, tum Apostoli nihil recepisse videbantur. Quidquid Paulus Apostolus in cap. 8. epist. 2. ad Corinth. divites exhortabatur, ut lar-

gi in oblationibus essent? Is erat Paulo animus, ut inde indigentibus per ecclesiasticos administratos consuleretur; de Paulo loquor, qui testis est, se labore manuum, unde ipse viveret, sibi plurimum consuluisse, ut facilius pauperibus provideret. Hinc non dubitavit Christianus Lupus tom. 2. scholiorum in canones pag. mihi 1318. ita scribere: *Ecclesiastica bona non solummodo ad Clericos, sed etiam ad captivos, peregrinos, orphanos, viduas, quosvis pauperes, stricto, et æquo proportionis jure pertinere, est lucidum dogma Apostolorum.* Viri Apostolici ab his exemplis minime deflexerunt. Laudo Dionysium Corinthium, qui secundo Ecclesiæ sæculo floruit, cujus hæc verba sunt apud Eusebium libr. 4. histor. eccles. cap. 23. *A principio namque vobis est moris, fratres omnes variis juvare beneficiis, multisque Ecclesiis, quæ sunt per diversa terrarum loca, cuncta, quibus indigent, destinare, singulorum quoque necessitates in omnibus consolari, sed et per metalla fratribus relegatis, quæ usus poscit, præbere.* Indicant hæc disciplinam nec recens tunc exortam, nec uno, aut altero loco circumscriptam, sed antiquam, sed perennem, sed communem. Tertio sæculo idipsum in more fuisse testatur Tertullianus in apologetico cap. 39. his verbis: *Modicam unusquisque stipem menstrua die, vel, cum velit, si modo velit, vel si modo possit, apponit; nam nemo compellitur, sed sponte confert. Hec quasi deposita sunt pietatis. Nam inde non epulis, nec potaculis, nec ingratis voratrinis dispensatur, sed egenis alendis, humandisque, et pueris, ac puellis re, ac parentibus destitutis, jamque domesticis senibus, item naufragis, et si qui in metallis, vel in custodiis dumtaxat ex causa Dei secta alumni confessionis suæ sunt.* Quarto Ecclesiæ sæculo hinc viri locupletes Ecclesiam in eisdem causas ditaverunt, præsertim data eisdem Ecclesiæ pace; illinc moniti Clerici universi, ne alio peculium Ecclesiæ diverterent. De Constantini donationibus ita scribit Eusebius in libr. 4. de vita Constantini cap. 28. *Sed præcipue in*

*Ecclesiam Dei plura contulit dona, nunc agros, nunc annonas in alimoniam pauperum, et viduarum, ac pupillorum largiens. Quænam essent exempla in hanc rem Episcoporum, exhibet iterum Eusebius in libr. 10. histor. Eccles. cap. 4. de Paulino Episcopo Tyrionum, & Socrates libr. 7. histor. Eccles. cap. 21. de Acacio Episcopo Amideno. Si qui administri aut disidiæ, aut perfidiæ rei viderentur, præsto erant Concilia monitis suis, gravissimeque præceptis, sollicita, ne ea disciplina everteretur, ne data fides violaretur. Hinc in Concilio Antiocheno, postquam definitum est penes Episcopum esse facultatem dispensandi res Ecclesiæ erga omnes, qui indigent, cum summa reverentia, et timore Dei; subjicitur, etiam de iis Episcoporum participare posse, si tamen indiget, can. 23. caus. 12. quæst. 1.. At enim ubi tum primum in dies Ecclesiæ ditescere cœperunt, visa fuit irrepere in Clericos plurimos avaritia, qui Ecclesiarum peculia suis, suorumque usibus addicebant. Hinc penes laicos invidiæ subortæ, ad quas avertendas Sancti Patres passim docebant, se veterum vestigiis perpetuo inhærere. Hinc etiam adversus Clericos avaritiæ, ac perfidiæ reos Sancti iidem Patres stylum exacuerunt, adeo ut nec defuerint, qui adversus Episcopos legem sibi dictam transgredientes insurgerent, & literis ardentibus eosdem continerent. Joannes Chrisostomus homil. 21. in epist. ad Corinth. ita loquebatur: *Ne hos præferamus prætextus, nec existimemus esse defensionem, quod Ecclesia multa possideat. Quando ejus facultatem videris magnitudinem, cogitu etiam inceptorum pauperum greges, ægrotantium multitudinem &c. Summus parati vobis reddere rationem... Ecclesia propter vestram parcitatem necesse habet habere, quæ nunc habet... Ipsa autem necesse habet impendere viduarum cœtibus, choris virginum, hospitem adventibus, peregre proficiscentium afflictionibus, eorum, qui sunt in vinculis, calamitatibus, eorum, qui sunt manci, ac mutili, necessitatibus, & aliis hujusmodi causis. Quæ orabat Chry-**

*sostomus, etiam factò confirmabat; nam posthæc (sunt verba Palladii, ita de eo scribentis in cap.) dispensatoris ecclesiastici scripta relegens, inutilesque Ecclesiæ sumptus deprehendens, amputari hos protinus jubet, Accessit & ad solemnes Episcopi sumptus inspiciendos, inveniendosque immodicam profusionem, transferri hanc magnificentiam ad infirmorum solatia præcepit, & cum superessent pecuniæ, nova quoque infirmorum receptacula construit. Eadem erat Augustini sententia, dum responderet Donatistis, improbantibus Catholicorum Clericorum avaritiam, quasi suis usibus Ecclesiarum bona vindicarent, ita scribens in epist. ad Bonifacium Comitem, sive in can. 28. caus. 12. quæst. 1. *Si autem quæ nobis sufficiunt, possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum procuracionem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpacione damnabili vindicamus.* His consonat sollicitudo Papæ Gelasii in can. 27. caus. 12. quæst. 2. jubentis, redditus ecclesiasticos in quatuor partes tribui, quarum prima Episcopo, altera Clericis, tertia pauperibus, postrema fabricis applicetur. Quam sollicitudinem renovaverunt pro modo variarum dioceseon Pontifices alii, & Concilia bene multa, can. 25. 26. 28. 29. 30. & 31. caus. 12. quæst. 2.. Hieronymus relatus a Gratiano in can. 71. caus. 12. quæst. 2. ita scribebat: *Gloria Episcopi est pauperum inopiæ providere; ignominia Sacerdotis est, propriis studere divitiis, & in epist. 9. provocans ad exemplum Nebridii Episcopi agebant: Quæ viduas non hujus (Nebridii) auxilio sustentata est? Quis pupillus in ea non reperit Patrem? Totius orientis Episcopi ad hunc miserorum preces, & laborantium desideria conferebant. Quidquid ab Imperatore poscebat, elemosyna in pauperes, pretium captivorum, misericordia in afflictos erat, unde & ipsi Principes libenter præstabant, quod non uniscebant, sed pluribus indulgeri. Hanc ipsam puto fuisse causam, quare aliquando Hieronymus acerrime exagitaverit quosdam Episcopos, illos nimirum, qui plus æquo sibi indulgerent in adminis-**

tratione peculii ecclesiastici, adeo ut de Episcopo hujus generis ita scriberet in can. 23. dist. 93. *solus incubat bonis, solus ministerio utitur, solus univ[er]sa sibi vindicat, solus partes invadit alienas, solus occidit univ[er]sos.* His jungendæ sunt acres illæ, ac vehementes formulæ, quæ adhibitæ fuerunt a Patribus Concilii & Vasensis, & Agathensis in can. 10. & 11. caus. 13. quæst. 2., ubi qui res Ecclesiæ sibi usurpant, modo *necatores egentium, modo necatores pauperum* appellantur. Julianus Pomerius, qui sub finem quinti sæculi floruit, multis demonstravit in libro 2. de vita contemplativa, qualis esset in hac re doctrina Ecclesiæ, atque inter cætera in cap. 9. post proposita exempla Paulini, & Hilarii Arelatensis, ita conclusit: *Unde datur intelligi, quod tales, ac tanti viri, qui volentes esse Christi discipuli, renuntiaverunt omnibus, quæ habebant, & idcirco scientes nihil aliud esse res Ecclesiæ, nisi vota fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, non eas vindicaverunt in usus suos, ut proprias, sed ut commendatas pauperibus diviserant. Hoc est enim possidendo contemnere, non sibi, sed aliis postulare, non habendi cupiditate Ecclesiæ facultates ambire, sed eas pietate subveniendi suscipere.* Hoc monumentum norma fuit Aquisgranensi Concilio anni 816., ut idipsum definiretur in cap. 35.. Quid memorem Scriptores sexti Ecclesiæ sæculi? Perspicua, & palam in conspectu omnium prostant Justiniani monumenta in l. 42. §. 1. cod. de Episc. & Cler., in Nov. 65. & 131. cap. 11.. Testis ibidem est Imperator, non ob aliam causam bona fuisse Ecclesiis donata ex largitate fidelium, quam *ut in pauperes, & egentes, & alios pro usus consumantur, atque indecorum propterea esse, Episcopos in suum illa conferre lucrum, aut in propriam sobolem, & cognatos impendere.* Concilium Aurelianense I. anni 511. can. 5. expresse monuit Episcopos, fructus bonorum Ecclesiæ erogari oportere *in reparationibus Ecclesiarum, alimoniis Sacerdotum, & pauperum, vel redemptionibus captivorum.* Cæsarius Arela-

tensis Episcopus pro concione hortabatur populum, ut donaret Ecclesiæ, ea persuasione, quod inde peccata redimerentur, patrocinio piarum causarum Clericis commendatarum. Ejus verba sunt in homil. 9. ibi: *Sed tu forte respondes, & dicis: ex eo, quod mihi Deus amplius dederit, quam opus sit, volo filiis, & filiabus meis argentum emere, ornamenta pretiosissima comparare: cui ego respondeo: ornamenta quidem emis, sed peccata non redimis; & quia non solum decimæ non sunt nostræ, sed Ecclesiæ deputatæ, verum quidquid amplius, quam nobis opus est, a Deo accipimus, pauperibus erogare debemus. Si quod eis deputatum est, nostris cupiditatibus, vel vanitatibus reservamus, quanti pauperes in locis, ubi nos sumus, fame, & nuditate mortui fuerint, noverimus, nos rationem de animabus illorum in die judicii reddituros.* Denique non multo, postea Gregorius Magnus non solum generaliter tradidit, tribuendos esse in pios usus ecclesiasticos redditus, uti liquet ex can. 29. caus. 12. quæst. 2., sed etiam testatus est, in more fuisse Apostolicæ Sedis, ut cum Episcopi ordinarentur tum eisdem præciperetur, ne aliam administrationis formam inirent, can. 30. caus. 12. quæst. 2..

Incidimus hic in ea tempora, sive in mediam Ecclesiæ ætatem, qua multorum Clericorum vita deflectere cœperat ab antiquis regulis. Conquestus id fuerat in Occidente Hieronymus supra commemoratus; in Oriente autem similiter dolebat Isidorus Pelusiota, qui in libro 1. epist. 1. confers suæ ætatis Clericos cum antiquioribus, ita scribebat. *Tunc virtute præditi Sacerdotio admovebantur, nunc avari, & pecuniæ cupidi. Tunc imperia, dignitatesque ob rei magnitudinem defugiebant, ut Nazianzenu, Chrysostomus, & alii, nunc vero sponte assumunt ob deliciarum copiam, atque invadunt. Recidisse jam sacerdotii dignitatem, ac regnandi cupiditatem adparet, a humilitate ad superbiam, ab jejuniis ad delicias prolapsam, a dispensatione denique ad dominium venisse. Non enim ut dispensatores administrare rem volunt, sed ut domini sibi pro-*

pria vindicant. En primam originem novarum opinionum apud Clericos obortarum, qui cogitare cœperunt de dominio vindicando oblationum sacrarum; atque hinc misere collabi visa est disciplina Clericalis, adeo ut venditiones, emptiones sacrorum munerum eam ob causam facile fierent, cujus rei causa plurimum adlaborare debuerunt sancti, & vigilantissimi plures Antistites, ut hanc luem ab Ecclesia detergerent, uti liquet ex Conciliis præsertim illius ætatis usque ad sæculum duodecimum. Interea nullum aptius remedium excogitari potuit a viris prudentibus, quam cum curatum est, ut, quibus in locis fieri posset, Clerici ad vitam communem ineundam adducerentur. Id sæculo octavo, & nono curatum est, & passim Clerici communem vitam profitebantur, inde propterea appellati *Canonici Regulares*. His potissimum a laicis datæ decimæ, cæteris aliquando denegatæ, quia cæteri vix muneri imposito satisfaciebant. Ad rem Christianus Lupus tom. 5. scholior. in canones pag. mihi 191. ita de Clericis Regularibus adnotavit. *Sanctissima erat istorum Clericorum vita, ideoque per ipsos, quam per pagenses Præbyteros visæ sunt decimæ fidelius in pauperes, & Ecclesiæ fabricam dispensandæ. Eorum sanctitati creditum fuit totum decimarum onus, & honesta Præbyteri alimentatio, & ecclesiasticæ fabricæ reparatio, & cura pauperum, & peregrinorum.* Interea gravissime monebantur Clerici universi, ne alio diverterent Ecclesiæ facultates, uti legimus in Concilio Rhemensi, cujus fragmentum extat in cap. 14. de pecul. Cleric., ubi dicitur: *hoc sacrilegium esse, & per crimen Judæ fuit, qui sacras oblationes transportabat, & furabatur;* uti etiam legimus in Concilio Romano Eugenii II., seu in can. 27. caus. 12. quæst. 1.. Commune fuit in hanc rem studium & Græcæ, & Latinæ Ecclesiæ, ad disciplinæ labentis reformationem. Apud Græcos cum Photius ad conciliandam sibi plurimum gratiam bonis Ecclesiæ abuteretur, Synodus Generalis octava definivit, non esse læ-

dendos redditus ecclesiasticos, quos præcipue *ob escam pauperum, & peregrinorum sustentationem* datos esse professa est, atque in hac parte renovare se *Apostolicos, & paternos canones*, quorum violatores deponendos jubet, *ut prævaricatores divinarum legum, & præceptorum*, can. 13. caus. 12. quæst. 2.. Apud Latinos quæ erant tunc temporis dogmata, ea relata sunt in libros Capitularium. At enim in libr. 7. can. 375. ita legimus: *Instruendi sunt Præbyteri, pariterque admonendi, quatenus noverint, decimas, & oblationes, quas a fidelibus accipiunt, & hospitum, & peregrinorum esse stipendia, & non quasi suis, sed quasi commendatis uti debere; de quibus omnibus sciant, se rationem reddituros conspectu divinæ majestatis, & nisi eas fideliter pauperibus, & his, quibus permissum est, administraverint, condemnationem patiendos.* Et quidem uti his, ita & veteribus monumentis consonabat doctrina Concilii Aquisgranensis anni 816. cap. 116. his verbis concepta: *Res Ecclesiæ, sicut a Sanctis Patribus traditur, vota sunt fidelium; pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. Fideles namque fidei ardore, & Christi amore succensi ob animarum suarum remedium, & cælestis patriæ desiderium, suis propriis facultatibus sanctam locupletem fecerunt Ecclesiam, ut his & milites Christi alerentur, & Ecclesiæ exornarentur, pauperes recrearentur, & captivi pro temporum opportunitate redimerentur. Quapropter vigilantia, ac solerti cura providendum est his, qui ejus facultates administrant, ne eas in suos solummodo usus convertant, sed magis juxta possibilitatem rerum Christo famulantium, immo eorum, in quibus Christus pascitur, & vestitur, curam gerere penitus non negligant. Sed & sententia B. Hieronymi non solum Prælati, sed etiam cæteris, qui rebus utantur Ecclesiasticis, vigilanter perpendenda est, qui ita in commentario Matthæi Evangelistæ ait: Omnes igitur, qui stipe templi & his, quæ conferuntur ad usus Ecclesiæ, abutuntur in aliis rebus, quibus suam expleant voluntatem, similes sunt Scribarum, & Sacerdotum redimentium mendacium, & Salvatoris sanguinem. Ergo res*

Ecclesie pauperibus, & militibus Christi stipendiariae debent intelligi; unde totis nisibus Prælati statagendum est, ut Sanctorum Patrum dictis, & exemplis obsequentes, de rebus sibi commissis & subditos gubernent, & pauperes foveant, cunctisque utilitatibus, ac necessitatibus Ecclesie fideliter administrando consulant &c. Hæc ipsa vox fuit Concilii VI. Parisiensis can. 15. ibi: *Quod nulli Sacerdotum liceat, res Deo dicatas, sibi que commissa, ut pote proprias tractare, & ad multifarios secundum libitum suum usus est detorquere . . . & licet crescente fidelium devotione copiosissimis, ac magnificentissimis eorum liberalitatibus sancta donata sit Ecclesia, eundem tamen usum Apostolorum successores in tractandis, ac dispensandis ecclesiasticis rebus se servare debere meminerint.* Hæc ipsa vox fuit Concilii III. Turonensis cap. 10. ibi: *Episcopi maximam curam, & sollicitudinem circa pauperes habeant, & res ecclesiasticas caute dispensent, quasi Dei ministri, non quasi turpis lucri sectatores, illisque utantur, non ut propriis, sed ut sibi ad dispensandum commissis.* Hæc ipsa vox fuit aliorum ejusdem temporis Conciliorum, scilicet Cabilonensis II. can. 6., Aquisgranensis II. cap. 2., Moguntini anni 847. can. 4., Vormaciensis anni 868. can. 7., Triburiensis anni 895. can. 13, Nannetensis in can. 10., quibus addi possunt novellæ Leonis Imperatoris numero 2. & 12., item epistola Hincmari Rhemensis ad suos Parochos, quibus exhibeatur eadem, & constans disciplina perpetuo firmata etiam illis sæculis, nonum dico, & decimum, quibus mores in clero fuisse corruptissimos nemo ignorat.

Quis modo dubitet, quin pressius etiam locuti fuerint sæculo undecimo, duodecimo, & decimotercio viri ecclesiastici, ubi primum isti corruptam clericalem disciplinam restaurare monitis, ac exemplis voluerunt? Emicuit inter istos primus S. Petrus Damianus, qui passim in suis operibus nihil magis urgere debuisse deprehenditur. Refert Baronius ad annum 1055. num. 2., ita Damianum scripsisse ad quemdam Episco-

pum, quem dissipare bona Ecclesie noverat: *An ignoras, quia ad hoc Ecclesiis prædia conferuntur, ut ex eis pauperes sustententur, indigentes alantur, ut ex eis viduis, atque pupillis subsidium procuretur? Quod vic religiosissimus agebat, id & suo exemplo firmabat; hinc legimus de eo apud Bolland. ad diem 23. Februar. cap. 8. Nullus in vestiendis nudis, in reficiendis egenis, in visitandis ægrotis promptior illo potuit esse unquam, turba pauperum Episcopali limina quotidie frequentante . . . Agebat enim, se dominicarum rerum constitutum fore administrum, non dominum, dispensatorem, non possessorem.* Pone secutus est S. Bernardus, qui aperte adortur passim ab usum plurimum Clericorum a veterum Patrum sententia recedentium in hac parte. Longum esset seriem texere hujus generis monumentorum. Refero inter cætera, quæ ipse scribebat in epist. 2. ad Fulconem ibi: *Conceditur ergo tibi, ut, si bene deservis, de altario vivas, non autem, ut de altario luxurieris, ut de altario superbias, ut inde compares tibi fræna aurea, sellas depictas, calcarea deargentata, varia, griseaque, pellicea a collo, & manibus, ornatu purpureo diversificata. Denique quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, taum non est, rapina est, sacrilegium est, &c.* Refero, quæ scribebat in epist. 42. ad Henricum Archiepiscopum Senonensem, ibi: *Clamant nudi, clamant famelici, nostrum est, quod effunditis: nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis Nostris necessitatibus detrahitur, quidquid accedit vanitatibus vestris. Duo denique mala de una prodeunt radice cupiditatis, dum & vos vanitando peritis, & nos spoliando perimitis.* Refero denique, quæ scribebat in sermone 25. in Cantica, post medium, ibi: *Timeant Clerici, timeant ministri Ecclesie, qui in terris sanctorum, quas possident, tam iniqua gerunt, ut stipendiis, quæ sufficere debeant, minime contenti, superflua, quibus egeni sustentandi forent, impie, sacriligeque sibi retineant, & in usus suæ superbiæ, atque luxuriæ victum pauperum consumere non receantur, duplici profecto iniquitate peccan-*

tes, quod & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutantur. Omittere hic non debeo collectorem canonum Gratianum, qui ad calcem canonis 27. caus. 12. quæst. 1. ita docebat: *Sicut perfectione charitatis manente, secundum discretionem Ecclesiarum distributio fit ecclesiasticarum facultatum, dum aliis possessiones hujus Ecclesiæ ad dispensandum committuntur, ex quibus, licet res Ecclesiæ omnibus debeant esse communes, primum tamen sibi & suæ Ecclesiæ deseruentibus necessaria subministret, reliqua, quæ supersunt, fidelium usibus ministraturus; ita & præbendæ Ecclesiarum, eadem charitate manente, pie, & religiose possunt distribui, ne tunc rebus Ecclesiæ, ut propriis, sed ut communibus utilitatibus deservituris, ut ex his, quæ sibi adsignata sunt, primum sibi necessaria percipiat: siqua vero suis necessitatibus supersunt, in communes usus Ecclesiæ expendat.* Excipit hos Petrus Blesensis ita scribens in epist. 15. ad Rainaldum Episcopum Carnotensem electum: *Si te illius discipulum profiteris, qui venit ministrare, non ministrari, sic ministrabis pauperibus, ut non vituperetur ministerium tuum, ut patrimonium Christi, & pauperum ejus, quod tibi commissum est, in egentium necessitates, non in usus extraordinarios expendatur.* Commemorari etiam debet Arnulphus Episcopus Lexoviensis, qui dum anno 1163. sermonem haberet in Concilio Turonensi, ita congregatos Antistites alloquebatur: *Possumus divitias licite possidere, si tamen earum nos reputaverimus non dominos, sed ministros; si intellexerimus, patrimonium pauperum esse patrimonium Christi, si proventibus Ecclesiæ, si pauperum necessitatibus erogentur. Alioquin fures, & latrones nos ratio manifesta convincet, si res alienas invito dominis nostro præsumperimus arbitrio contrectare.* Similiter Gaufridus Abbas Clarevallensis, dum plura ex S. Bernardi sententiis una contexeret, hæc inter cætera scribebat §. 17. declamationum in illa Evangelii verba: *Ecce nos reliquimus omnia. Sed esto studiose quis, & fructuose laboret: dignus plane est operarius mercede sua, ut qui altario servit, de altario vivat; vivat, in-*

quam, de altario, ut juxta eundem Apostolum alimenta, & quibus tegatur, habens, his contentus sit. Tertium enim hoc periculum est; de altario, inquit, vivat, non superbiat, non luxurietur, denique non ditetur . . . non sibi de bonis Ecclesiæ ampla palatia fabricet, mutans quadrata rotundis, nec loculos inde congreget, nec in vanitate, aut superfluitate dispergat, non extollat de facultatibus Ecclesiæ consanguineos suos, aut neptes (ne filias dixerint) nuptui tradat. Res pauperum non pauperibus dare par sacrilegio crimen esse dignoscitur. Sane patrimonia sunt pauperum facultates Ecclesiarum, & sacrilega eis crudelitate surripitur, quidquid sibi ministri, & dispensatores, non utique domini, & possessores ultra victum accipiunt, & vestitum. Adjicio his verba Concilii Excestrensis in Anglia celebrati anno 1287. can. 18. ibi: *Et licet ecclesiastici, quidquid vitæ suæ necessitati eis superfuerit de patrimonio Jesu Christi, in usus pauperum, quorum dispensatores existunt, teneantur ex debito erogare, &c.*

Viri Scholastici, qui deinceps nova scribendi, disputandique methodo usi, palam proposuerunt, quid veteribus canonibus contineretur, ut labens cleri disciplina tutius repararetur, eadem passim principia confirmaverunt. S. Raymundus in Summa libr. 2. tit. 5. de raptoribus & prædonibus §. 6. ita scripsit: *Qui de Prælatibus Ecclesiarum, & aliis Clericis, qui bona ecclesiastica pauperibus debita consumunt in usus illicitos, videlicet in meretricibus, in histriionibus, consanguineis, potentibus, & divitibus, & similibus, & de his etiam faciunt aliqui testamentum, numquid tales sunt judicandi raptores? Videtur, quod si; quia contrectant rem alienam invito domino; ait enim Hieronymus: quidquid habent Clerici, pauperum est; item Augustinus &c. . . . Tales, inquam, Prælatos, & Clericos, qui talibus conferunt bona ecclesiastica pauperibus debita, dico esse raptores, & per consequens teneri ad restitutionem.* S. Thomas Aquinas, cum in cap. 12. epist. 2. ad Corinth. lect. 5. sibi objecisset hanc propositionem: *Videtur, quod male fecerint Principes, & alii, dando divitias Prælatibus, ita respondit: Di-*

cendum est, quod non dederunt Prælati propter se, sed propter pauperes, & ideo non dederunt eis, sed pauperibus; Prælati autem dantur, tanquam pauperum dispensationibus. Item in secunda secundæ quæst. 185. art. 7. in corp. & ad secundum de Clericis ita scribit: *Propriorum honorum dominium habent . . . ecclesiasticorum honorum sunt dispensatores, vel procuratores.* Petrus de Alaico in libr. 1. de auctorit. Eccles. part. 2. apud Gersonium tom. 1. refellit opinionem illorum, qui tunc Romano Antistiti rerum ecclesiasticarum dominium vindicabant, quamquam meram dispensationem adsererent Episcopis, cæterisque inferioribus administris. Ac postquam in eam rem adtulit testimonium Pauli: *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores &c.*, ita prosecutus est: *Cum sit minister, & dispensator honorum communitatis, in quo requiritur bona fides, non habet collatam sibi potestatem super bonis ipsis, nisi ad necessitatem, vel communem Ecclesiæ utilitatem . . . Unde ulterius concluditur, quod si Papa pro libito distrahat bona Ecclesiæ, & non dispenset bona fide, de jure non tenet, & non solum tenetur ad pœnitentiam de peccato, quasi propter abusum rei, sed infideliter agit, & ad restitutionem tenetur, si aliunde haberet, cum sit defraudator rei alienæ. Secus, si esset dominus, quia in re sua quilibet est ultimus moderator, & arbiter.* S. Antonin. Archiepiscopus Florentinus in 3. parte Summæ Theologicæ tit. 15. cap. 1. §. 19. ita scribebat: *De bonis, seu fructibus beneficiorum, quæ dant Clerici consanguineis vel personis turpibus, utrum in dando peccent, & teneantur ad restitutionem.* Super hoc dicit Raymondus, quod Clerici, qui consanguineis potentibus . . . bona ecclesiastica pauperibus debita tribuunt, raptores sunt, quia quidquid Clerici habent, pauperum est, dicit Hieronymus 16. quæst. 1. can. finali, nam pauperibus debentur; unde ad restitutionem tenentur pauperibus, vel in utilitatem Ecclesiæ. Sanctos hosce viros secuti sunt Dionysius Chartusianus in tractatu de vita Canonorum, præsertim art. 24., Esthius, qui expendit

in hanc rem caput 5. epistolæ 1. Pauli ad Timotheum, & alii numero plurimi.

Inter ea quæ Concilia, aut Comitia sacra recentioribus sæculis celebrata sunt, id ipsum passim sanxerunt. Ita statutum in Concilio Ravennatensi II. anni 1311. can. 30., in Concilio Londinensi anni 1342, in Concilio Burdigalensi anni 1583., in Concilio Aquensi anni 1585., & in Concilio Toletano anni 1565. Cardinalis Polus pergens in Angliam, ut ibi legatione Sedis Apostolicæ fungeretur anno 1566. inter decreta reformationis constituta, hæc habet num. 5. *Ne sumptuum moderatio avaritiæ tribuatur, quidquid ex fructibus Ecclesiarum, deducitur eis, quæ earum oneribus sustinendis, & ipsis, atque ipsorum familiaribus necessaria sunt, supererit, id omne, juxta illa, quæ B. Gregorius Papa Augustino Episcopo de fructibus Ecclesiæ dispensandis rescripsit, ad pauperes Christi suscipiendos, & alendos, atque in alia pia opera distribuant, sint Patres Pauperum, sint orphanorum, viduarum, & oppressorum, refugium, & tutela.* Commemorare debeo S. Carolum Mediolanensem Antistitem, quem refert Glosam libr. 7. cap. 1. exceptum fuisse splendide a quodam Episcopo, atque hospiti his verbis respondisse objurgando: *Pauperibus necesse est Episcopos residua omnia dilargiri, ubi suis ipsi necessitatibus consulere,* & libr. 8. cap. 25. tradit, familiaria illi hæc dicta fuisse: *Dispensatorem tantummodo esse Episcopum, non dominum rerum Ecclesiæ, ideoque nec arbitratus suo posse eura sumptum facere, maxime in sæculi pompas, & delicias; denique expendi ab eo nihil posse, nisi in utilitates Ecclesiæ, & Dei cultum.* Porro Sanctus hic Antistes in Concilio Mediolanensi. I. anni 1564. inter cætera sub titulo: *Quæ pertinent ad bonorum, & jurium ecclesiasticorum conservationem,* ita decrevit: *Ubi primum Ecclesiæ bona esse cœperunt; hanc naturam, & conditionem consecuta sunt, ut in alium, quam sacrum, & pium usum eorum fructum converti nefas esset . . . Quamobrem per viscera misericordiæ Jesu Christi obtestamur, atque monemus, ut meminerint, ea bona non esse sibi*

credita ad luxum, neque ad augendos consanguineos, sed ad vitam honeste, ut fidelem Dei ministrum, & pietatis Christianæ magistrum decet, traducendam; ex eo vero, quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant, se, quos non paverint, occidisse. Neque omisit adjicere, eos, qui contra fecerint, sacrilegii esse reos ex sacris Canonibus, & SS. Patrum sententia, & eorum omnium necessaria restitutione teneri, neque ulla omnino etiam immemorabili consuetudine excusari. Quæ omnia confirmavit in Concilio Mediolanensi IV. inter monitiones, quæ in parte 3. datæ sunt Episcopis, & Clericis universis beneficia possidentibus, ibi: *Memores estote ejus, quod a sanctissimo Patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse Ecclesiæ ministris, ut per eorum manus, quorum fidei, atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent.* Concludam referendo sententiam Concilii Tridentini. Postquam in eo sess. 22. de Reform. cap. 1. statutum fuit generaliter, Clericos debere mores suos ad veterum canonum disciplinam componere, & in cap. 11. ejusdem sess. traditum est, Ecclesiarum quascumque obventiones in ministrorum, & pauperum necessitates debere converti: pressius deinde in cap. 1. sess. 25. de Reform. Episcopis mandatum est, ut in usu rerum modestiam, ac frugalitatem servarent; omnino autem interdictum, ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum canones prohibeant, ne res ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed, si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa; immo, quam maxime potest, eos S. Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant. Quæ vero de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque beneficia ecclesiastica tam secularia, quam regularia obtinentibus, pro gradus sui conditione observari, sed & ad S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales pertinere

decernit, quorum consilio apud sanctissimum Romanum Pontificem cum universalis Ecclesia administratio nitatur, nefas videri potest, non iis etiam virtutum insignibus, ac vivendi disciplina eos fulgere, quæ merito omnium in se oculos convertant.

Paucis multa mihi videor complexus; videbor forte aliquibus nimium, & præter meum scribendi morem in hac parte moratus. Id tamen maxime opportunum esse censevi, ut, cum demonstrarem, hanc clericalis administrationis disciplinam perpetuo fuisse in Ecclesia probatam, propositam, confirmatam, renovatisque perpetuis legibus adversus corruptos plurium mores vindicatam, tum demonstratum intelligeretur, eandem semper fuisse Ecclesiæ mentem, nec aliam fuisse recentioribus, aliam vetustis, aliam mediis sæculis opinionem, sive sententiam. Per omnia sane tempora, per omnium æque Ecclesiarum statuta sum pervagatus; ubique & quodcumque id ipsum traditum, custoditum, inculcatum invenio. Contrarias consuetudines tanquam corruptelas damnatas intueor; facta Clericorum aliter utentium bonis Ecclesiarum, video detestata. Postremi canones & mediis, & primis respondent: non de subtilitate agitur arcanæ cujusdam philosophiæ, quæ austeritati quorundam temporum imputetur, & quæ parum sit clementiæ, indulgentiæque, ac humanitati accommodata; non de summo jure, quod aliter flecti valeat æquitate, sed agitur de fide fundatoribus, & donatoribus data implenda, verius dixerim non frangenda, nec violanda; agitur de damnanda perfidia, de iniquitate evitanda, de ipsa naturali honestate, in qua una est laudatorum canonum, & monumentorum fundamentum. Agitur de re, in qua nemo sibi blandiri potest, aut in conspectu quorundam Scriptorum avaritiæ velificantium, qui & nuperi sunt, & levissimis ratiunculis innituntur, & se præferunt auctoritati omnium æque temporum, atque Ecclesiarum. Si præ-

textu auctoritatis unius, vel alterius Scriptoris qui potest ab ea doctrina recedere; quænam erit laxa opinio, quæ certos & patronos, sectatores habere tuto non possit? Si prætextu consuetudinis aliquorum quis possit semel editos, & millies restauratos canones negligere; quænam erit corruptela morum, quæ pro legitima consuetudine ad interitum legum saluberrimarum haberi non queat? Si prætextu versatilis cujusdam, & in transversum ducendæ æquitatis ab eo jure se quisquam recedere posse suadeat sibi; quænam erit iniquitas, quæ indulgentia, humanitate non protegatur? Si quæ traditio est, quæ perennis sit, quæ constans, quæ perpetua, ab Apostolica ætate, dixerim ab ipsis Christi præceptis, & exemplis ad nostra usque tempora æque traducta; hæc ipsa profecto est, quam si violare licet, quid erit in Ecclesia Dei, quod nequeat violari? At enim lugendum est, multos ad has, quæ cæteroquin Ecclesiæ voces sunt, in utramque aurem obdormire; & si quandoque expergeant, inania veluti tonitrua audiunt iterum dormituri; putant zelum esse ferventiorum acerbitatem styli, qui potius sacro Oratori, quam Jureconsulto conveniat; nimium vetustæ restaurandæ disciplinæ studium; illius, inquam, disciplinæ, quam non amplius nostrorum temporum facilitas, ac lenitas patitur. Si candide mihi liceat aperire, quod sentio, paucis dicam, nullum unquam fuisse vitium, quod difficilius eradicari potuerit, aut etiam possit, quam ubi vitium est situm in amore peculii; vitium sane, quod facile omnis ætas contrahit, nulla deponit; vitium quod in adolescentia luxum fovet, virorum ambitum nutrit, in senectute avaritiam, tenacitatemque alit; & quamquam sit malorum omnium origo, uti ait Justinianus in Novell. 8. in fine principii, quandocumque tamen protegatur sub specie honoris, decoris, quod dignitas adepta postulat, ac sub specie cujusdam sollicitudinis, ac providentiæ debitæ in

res familiares, ad perennitatem nominis, ad agnationis splendorem; unde fieri solet, ut in vulgare adagium abierit, quo prædicetur, ut plurimum morientes homines non bona dimittere, sed a bonis dimitti, non exuere opes, sed opibus exui; tum dimittere, tum exuere, cum tenere non possint. Moralis philosophiæ studiosis hoc argumentum penitus tractandum relinquo: tantum observo, fuisse in clero abusus alios identidem, sed facili ratione deletos; unum augendi peculii studium evadere consuevisse conatus sanctorum Patrum, modo obsistendo, modo excusationes prætexendo, modo pallia speciosa inducendo; uti evenit in vitio simoniæ, in plurium beneficiorum obtinendorum voluntate, in translationibus de una in aliam ditiores Ecclesiam, & similibus.

Sunt hæc generalia, quæ tamen viam parant ad dirimendas controversias nonnullas, quibus agitata modo effugia, modo prætextus quæsitum sunt ad eludendas saluberrimas leges, si aliter, quam decet, eadem controversiæ definiantur. Quæsitum fuit in primis a scholasticis, num beneficiarii impendere debeant in pias causas Ecclesiarum obventiones, ita urgente vera, atque, ut vocant, commutativa justitia, an potius ita suadente charitate: nec defuerunt, qui delinquentes a violatæ justitiæ peccato absolverent. Bone Deus! Num adversus Sanctorum Patrum dicta, ac traditiones perennes modo a me expositas, vix major fieri potest, quam ab iis, qui ita opinantur? Num qui ita scribunt; vel leviter attigerunt modos, & causas, quibus bona Ecclesiis fuere quæsitæ? Demonstratum est evidentibus monumentis, Ecclesiarum bona Clericorum potius administrationi fuisse concessa, a piis fidelibus ideo data, ut in causas pias erogarentur, ut pauperum, & miserabilium personarum necessitatibus præsto essent. Hac de causa veteres Antistites apud populum urgebant, ut locupletes bona sua Ecclesiis darent: dum

donatores conferebant, hanc suam esse mentem profitebantur, quam executioni mandari stipulabantur a Clericis, Clerici promittebant. Hoc amplius constat, multa non Ecclesiis, non Clericis donata fuisse, sed pauperibus generaliter veluti testamentis, aut codicillis; ubi ita legatum esset, tum Clericos bonorum possessionem cepisse, fide data, ut voluntatem defunctorum ipsi impleant, cujus fidei vades se leges ipsæ publicæ constituerunt. Id totum liquet in conspectu legum Justiniani superius laudatarum, inter cæteras Novellæ 131. cap. 11.. Hæc fuerunt perennia dicta Patrum commemorata, quibus dictum est, ideo fideles donariis auxisse Ecclesias, ut pauperes recrearentur, redimerentur captivi, ornarentur templa; quibus dictum est, Clericos omnes dispensatores esse, & curatores pauperum, non proprietatem sibi vindicantes, administratos esse, non dominos; quibus dictum est, furtum admitti, sacrilegium, & vim bonorum raptorum a Clericis in alios usus bona sibi commissa impendentibus; quod rem contrectent, invito domino, teneri illos ad restitutionem, similes esse Judæ furi, & perfidos deprehendi datæ fidei violatores. Nihil in his ajo, quod non exhibeatur in testimoniis Patrum, quæ hucusque delineabam. Quod si hæc non contineant veræ commutativæ justitiæ præcepta; quid erit, quod huic virtuti adversabitur, & quando contra hanc virtutem delinquetur? Præcepta charitatis laicis æque, ac Clericis communia sunt, obligant æque & bonorum dominos, ac dispensatores, nihil propterea singulare Clericis immineret, si tantum charitatis regulis impellerentur eo, ut piis causis, præsertim indigentium occurrerent.

Altera quæstio est, utrum beneficiarius, cujus providentia tota posita est in fovendis, promovendisque piis causis, quadam uti possit libertate, qua, prout placuerit, uni potius, quam alteri dummodo piæ subveniat, præsertim si

omnibus præsto esse nequeat. Hic iterum investiganda occurrit voluntas fundatarum, quicumque Ecclesias bonis auxerunt, cujus voluntatis quæstio cum lateat, utpote voluntatis defunctorum, tum in æstimatione prudentis Judicis est, uti scribebat Imperator in l. 7. cod. de fideicommiss., definituri, quid ut plurimum intendi a piis fidelibus consueverit. Investigandi itidem erunt canones Ecclesiastici, qui mentem aperiunt Ecclesiæ in fidem suam recipientis piæ fundatorum, ac donantium voluntates. Distinguendæ profecto erunt duæ species: aut enim pia causa admodum gravis sese offert una cum minus gravi: ut piæ, quæ sese offerunt, causæ æque graves existunt. Qua tamen in re non puto, premendum adeo esse beneficiarium, ut in libratione, seu collatione causarum sese continuo torqueat, suamque conscientiam angat, dummodo bona fides adsit, & sincera animi integritas. Itaque ubi una ex piis causis altera gravior sit; quæ gravior est, hanc præferre oportebit. Si voluntatem fundatorum exploramus, agnoscimus illam exigi ad regulas pietatis. Porro pietatis leges sunt, ut in conspectu gravioris causæ levior insuper habeatur; & quamquam qui leviolem præponeret in re sua, nihil justitiæ detraheret, non tamen pietatis, quæ mitior est, quæ non stricto jure movetur, sed commiseratione cietur, ac concitatur, regulas admissim sequeretur; argumento l. 1. & sequentium ff. de solution.. Quod autem fundator, vel donator ex pietate voluit, aut voluisse præsumitur, id executor voluntatis, Clericum dico dispensatorem, ex justitiæ legibus debet executioni mandare. Sacri canones id etiam manifeste comprobant quando scimus in can. 70. & 71. caus. 12. quæst. 2. reprehensos fuisse Episcopos illos, qui dum pecuniam Ecclesiæ erogaturi essent, impendebant in vasa sacra, & ornamenta templorum potius, quam in alimenta pauperum, & egenorum. Utraque plane causa pia erat; nec alia de causa re-

prehensi fuerunt, nisi quod minus gravem, minusque urgentem graviori, atque urgentiori prætulerint. At si causa æque gravis sit, curare quidem debet administer, ut quibus omnibus præsto esse possit, occurrat; interea tamen, si omnibus prodesse nequeat, hæc libertate sua utetur. *Non enim, usurpo in hanc rem verba Ulpiani in l. 67. §. 1. ff. de legat. 2., facultas necessariæ electionis propriæ liberalitatis beneficium est. Quid est enim, quod de suo videatur reliquisse, qui quod reliquit, omnino reddere debuit?* In simili propemodum causa iterum agebat Ulpianus in l. 3. §. 4. ff. ad Silanianum: *illud durum est, dicere, si cum duobus auxilium ferre non possit, elegit alteri esse auxilio, electione crimen eum contraxisset.*

Hinc profecto strata via est ad definiendam totam, qualis & quantacumque sit, Clericorum beneficia possidentium potestatem. Consistit ista in dispensatione fructuum in pias causas erogandorum. An etenim inter istas enumeratur ejusdem Clerici beneficiarii causa, qui propterea debet ex beneficii fructibus exhiberi. Debent beneficiarii in Ecclesia, cui addicti sunt, assidue ministrare, abstinere etiam debent a sæcularibus negotiis: quæ sane aut sperari, aut obtineri non possent, si Clericus extra Ecclesiæ obventiones victum sibi querere teneretur. Interest Ecclesiæ ipsius, interest boni publici, sacræque administrationis, ut inde Clericus alatur, ex quo operi hierarchico incumbit. Atque hæc præcepta sunt juris gentium, jure etiam divino expresse firmata; uti enim scribebat Apostolus in prima ad Corinth. cap. 9. *Et dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere.* Hæc tamen est, ubi plura observatione indigent; neque enim ubi Clerici certam fructuum portionem percipere queunt, recte judicabunt, ibi uti valere se amplissima potestate. Facultas Clericis concessa necessitate tenus concluditur, neque eo amplius extenditur, ut vel sibi, vel suis indulgeant. Hinc S. Augusti-

nus in libro de Pastoribus, & Ovibus cap. 2. nominare non dubitavit *sustentatione necessitatis*, quæ a Clericis tribuitur ex redditibus Ecclesiarum, & cæteri veteres Patres similibus formulis usi perpetuo fuerunt, uti liquet præsertim in conspectu canonum 22. 23. caus. 12. quæst. 1., & can. 50. caus. 12. quæst. 2., ac S. Bernardus cum sua ætate nosset ea facultate Clericos abuti, tum ita scripsit inter cætera in declamatione in Evangelium: *Ecce nos reliquimus omnia §. 16.: Væ væ tibi, Clerice, mors in olla, mors in ollis carnum, mors in ejusmodi deliciis, non modo quia secus introitum delectationis posita esse cognoscitur, sed ob id maxime, quia constat, populi esse peccata, quæ comedis; sumptus ecclesiasticos gratis habere reputas? Cantando, ut ajunt, bona tibi provenire videntur, sed bonum erat magis fodere, aut etiam mendicare.* Meo judicio, nihil aptius in hanc rem apud Gregorium IX. paucis tradi potuit, quam cum in ejus collectione titulus inscriptus est de *peculio Clericorum*. Peculium, inquam, appellatum fuit, quod Clericis administrationis, ac dispensationis causa conceditur, propterea quod recte *peculium* dicitur, quod administrantis non est, nisi usu, & administratione tenus, eamque ob rem proprie olim dicebatur de ea pecunia, quæ servis a domino, quæ filiis familias a patre concedebatur l. 1. §. 2. 4. & 5., l. 3. §. 5., l. 5. ff. de pecul., pecunia sane quam administrator non poterat donare, vel perdere, l. 23. §. ult. ff. de pactis, l. 7. ff. de donat., cui quidquid adcrederet, id totum aut domino, aut patri cederet, l. 40. & 41. ff. de peculio.

In hanc ipsam rem plures a veteribus editæ fuerunt saluberrime sanctiones, quibus cautum fuit, ut ex redditibus Ecclesiarum quatuor fierent portiones, quarum una Episcopo, altera Sacerdotibus, atque ministris, tertia reparationibus templorum, quarta pauperibus infirmis, & peregrinantibus cederet, can. 25. 26. 27. 28. 29. 30. & 31. caus. 12. quæst. 2.. Mirum tamen est, le-

ges istas ideo proditus, ut Clerici, & Episcopi memores essent fidei, religionisque suæ, in alium sensum a quibusdam fuisse detortas. Etenim putaverunt aliqui, arithmeticam quamdam tributionem fieri oportere, collato numero ad numerum, & quantitate ad quantitatem obventionum, ut exinde quarta tota Episcopo cederet, quarta administris Episcopo inferioribus, duæ aliæ quartæ in cæteras pias causas erogarentur; unde concluderunt, Episcopum in quarta sibi debita plenum dominium nancisci, etiam si esset amplissima, & longe exuberans, quod & de cæteris administris facile tradiderunt. Ego pro certo habeo, in laudatis canonibus, atque aliis non dissimilibus veterum monumentis numero plurimis non arithmeticam tributionem esse designatam, sed geometricam, ita ut monerentur viri ecclesiastici, quatuor esse causas, in quas redditus erogarentur, servato tamen uniuscujusque causæ modo. Quid enim, si facta arithmetica divisione vix ex una reddituum quarta Clerici ali possent? Actum erit de alimentis ipsorum, quin aliquid ex cæteris quartis detrahi valeat? Videant, ne, qui ita canones explicant; cum Clericis beneficiariis favere se profitentur, tum istorum causam patrocinio suo destituant, aut etiam perdant. Hæc, quam sibi fingunt, arithmetica divisio repugnaret voluntati donantium, qui generaliter voluerunt, fructus omnes in pias causas luendos esse, uti superius demonstratum est. Hæc ipsa divisio iniqua etiam multis diocæsis videretur, quasi tantum uni Episcopo tributum sit, quantum Clericis universis, quantum pauperibus, infirmis, & peregrinis, quantum sacris edibus debeatur. Quid vero, si ageretur de diocæsi, in qua sub uno Episcopo magnus esset constitutus numerus Clericorum? Num in hac specie Episcopus unus tantum de redditibus Ecclesiæ exhauriet, quantum universi administris? Quid, si ageretur de diocæsi, in qua templa omnia nec reparatio-

ne indigerent, aut vix etiam cultu quodam majore? Num prætextu quartæ in hanc rem tribuendæ, fraus fiet Clericis forte subsidio destitutis, & pauperibus inopia pressis, ut in ævum servetur, ac custodiatur pecunia in seram templorum reparationem? Quod si de moribus nostrorum temporum loquimur, postquam præsertim bona Ecclesiarum divisa sunt inter Clericos discissa communione; ratio harum quartarum ab usu desiit; neque enim beneficiarius quisque quartus istas seponit, & quod verissimum est, nec a Clericis minoribus quarta Episcopo datur, nec similis quarta ab Episcopo minoribus Clericis suppeditatur. Atque incivile esset tertias arithmeticas porciones inducere, quibus factis & Episcopi, & Clerici universi unam sibi retinerent, alteram pauperibus darent, postremam in reparationem Ecclesiarum impenderent; etenim exinde eveniret, ut, qui amplissima beneficia possiderent; adhuc in rei familiaris amplitudine versarentur; e converso, qui tenua nacti essent, vix haberent, unde necessaria exhurirent. Hanc ob rem verius est, nihil obesse memoratam fructuum partitionem, quominus ea sit fructuum eorundem indoles, ut præter ea, quæ sunt beneficiario necessaria, cætera omnino in causas pias impendantur.

Cum hæc vera sint, statim definitur altera quæstio, quæ proponi potest de fructibus, uti vocant, parsimonialibus. Finge ad honestam Clerici sustentationem, quam vir prudens æstimare jure & sine fraude posset, requiruntur annua centum: Clericus usus singularia parsimonia, ac sobrietate tantum impendit quinquaginta: quæritur, utrum Clericus idem quinquaginta, quæ supersunt, valeat pro lubito erogare. Quid dubitandum? An Boetius Epo ad cap. 12. de testam. num. 47. ita scribens: *Quæcumque supersunt Clerico quantumlibet parcenti, nihilominus penes Ecclesiam remanere debeant, quia verum semper est, ea intuitu Ecclesiæ esse quæsitæ.* Peculium illud, quod

paratum est ad usum Clerici necessarium, Ecclesiæ est: tum primum fit Clerici proprium, cum illud consumit; ex usu ipso Ecclesiæ esse desint; quænam superest Clerico causa, ut ipse adquirat quod revera minime impendit? Recurrit hic memorata peculii similitudo illius, inquam, peculii, quod apud Romanos veteres a domino, vel a patre, servo, vel filio concedebatur. De hoc agebant jureconsulti, nihil esse, quod administratori adquiriretur, quacumque ipse usus esset parsimonia. Ita Florentinus in l. 39. ff. de pecul. *Peculium & ex eo consistit, quod parsimonia sua quis paravit.* Mirum in modum ad hanc ipsam definitionem facere potest argumentum a simili, quod deducitur ex lege 137. §. *Cum ita* 2. ff. de verb. obligat.. Quis stipulatus a Titio fuerat Ephesi dari: quæsitum de tempore, quo dari deberet. Responsum, id bonum virum æstimare oportere, ut qui Ephesi daturum se sponderit, neque diplomate diebus, ac noctibus, & omni tempestate contempta iter continuari cogatur, neque tam delicate progredi debeat, ut reprehensione dignus adpareat, sed habita ratione temporis, ætatis, valetudinis, sexus, cum id agat, ut mature perveniat, id est, eodem tempore, quo plerique ejusdem conditionis homines solent pervenire. Pergit Jureconsultus: debitor Titius diplomate usus, vel felici navigatione, maturius quam quisque pervenit Ephesum: respondet, confestim obligatum esse, *quia in eo, quod tempore, atque facto finitum est, nullus est conjecturæ locus.* Utinam Æthnici hujus jureconsulti solidam philosophiam sequerentur, qui de proposita quæstione disputant. Sic enim ex eisdem principiis ita disserent: Clerici beneficiarii jus habent alimenta petendi ex redditibus beneficii. Alimentorum quantitas posita est tota in prudentis judicis æstimatione, ut qui ea percepturus est, neque austerus, neque plus æquo indulgens sibi sit, ut reprehensione dignus adpareat, sed habita ratio-

ne temporis, loci, ætatis, conditionis, atque id genus adjunctorum, cum id agat, ut sibi prospiciat, id est, eodem modo, quo plerique ejusdem conditionis homines sibi prospicere solent. At si singulari parsimonia usus, facto suo non ita peculium ecclesiasticum imminuerit, quemadmodum alius quisque imminuisset, concluderet; nihil amplius ipsi deberi, eleganti adjecta ratione, *quia in eo, quod facto finitum est, nullus est conjecturæ locus.*

Amplius progredior perpetuo inhærens doctrinæ Sanctorum Patrum, & ajo, Clericos illos, qui privatum patrimonium possident a peculio ecclesiastico distinctum, istudque necessitatibus suis sufficiens, non posse ex ecclesiastico peculio alimenta percipere. Si veteres Ecclesiæ Patres consulantur, nemo invenietur, qui huic sententiæ refragetur, multi e converso, qui id aperte tradiderint. Si recentiores scholasticos adeamus, facile reperiemus animorum discissionem, quorum alii in afirmantium, alii in negantium castra descenderunt. Id in hac ipsi sibi proposita disputatione considerans Dionysius Chartusianus in tract. de vita Canonorum art. 24. ita concludere non dubitavit: *Salubrius, ac securius creditur, ac paretur dictis Sanctorum, per quos locutus est Spiritus Dei, quam scholasticorum quorumdam, qui suo magis, quam expedit, credunt, & nituntur ingenio, auctoritatem Sanctorum ad suam retorquentes opinionem.* Paucis dico: Quicumque ex veteribus Patribus usque ad sæculum Ecclesiæ decimum tertium de ea re scripserunt, ii omnes laudatis finibus Clericorum jura concluderunt. Post sæculum decimum tertium scholastici quidam ab eadem doctrina non recesserunt. Si qui recedere voluerunt, novas causas, quare recederent, non allegaverunt. Ii ipsi non omnium in se consensionem trahere potuerunt: ii tales non sunt, qui novis institutionibus suis vim legis indere valuerint, eove minus instituta Patrum, &

formam ecclesiastici peculii immutare. Quid ergo aliud superest, quam ut cum iis consentiamus, qui tota consonant vetustati, cujus maximus est, & esse debet in Ecclesia cultus, & auctoritas, ubi præsertim nihil nova lege legitur immutatum? Quicumque contra sentiat, is, si Diis placeat, monumentum adferat veterum Conciliorum, Pontificum, aut Patrum, quod suæ opinionis possit esse præsidium: etsi vel unum tantum adtulerit, profiteor, me palmam cessurum; adeo mihi persuasum est, ne leve quidem argumentum exinde capi valere. Contra ego profero in primis antiquissimum Antiochenum canonem sæculo quarto editum, qui habetur apud Gratianum in can. 23. caus. 12. quæst. 1., & sub nomine Canonis Apostolici refertur in can. 22., & 24 ead. quæst., editum, inquam, eo tempore, quo universa Ecclesiarum bona in manum, potestatemque Episcoporum conferebantur, inde in cæteros Clericos tribuenda. Ibidem autem ita legitur constitutum: *Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes, qui indigent, cum summa reverentia, & timore Dei. Participet autem ipse, quibus indigent, si tamen indiget, tam in suis, quam in fratrum, qui ab eo suscipiuntur, necessariis usibus profuturis.* Verba illa, *si tamen indiget*, perquam cautissime adposita, perspicue indicant, ne Episcopum quidem ipsum potuisse participare de redditibus Ecclesiæ, nisi revera indigeret, seu, quod idem est, nisi privatam patrimonium non possideret. Græcus Interpres Zonaras ita notat ad eum canonem: *Esse namque penes Episcopum res ecclesiasticas administrandi auctoritatem, sed ita esse, ut nequaquam ipsius arbitrato abutendi, verum in usus pauperum conferendi facultas sit, ac sibi etiam retinendi ea, quibus opus habet, necessaria videlicet, sed a quoque, si egeat, hoc est, si inopia laboret.* Adferri in hanc rem posset monumentum Hieronymo tributum apud Gratianum in can. 6. caus. 1. quæst. 2. ibi: *Clericos autem illos convenit Ecclesiæ stipendiis sustentari, quibus parentum, & pro-*

pinquorum nulla suffragantur bona. Qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si, quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusivam talium iudicium sibi manducant, & bibunt. Sed quando hæc in iis, quæ hodie supersunt, Hieronymi monumentis minime reperiuntur, satis mihi erit adnotare, hanc sententiam temporibus Gratiani ita receptam fuisse, si etiam a B. Hieronymo esset confirmata. Et revera cum quidam Lupus de Oliveto Præpositus Generalis Monachorum S. Hieronymi opusculum ediderit, quod professus est ex Hieronymi sententiis una congestis se elucubravisse, eoque nomine Martino V. confirmandum obtulerit, inter cætera hæc descripsit sub titulo de paupertate. *Clerici quoque, qui de bonis parentum sustentari possunt, si quid pauperum accipiunt, sacrilegium profecto committunt.* Idem iudicium ferendum est de canone ult. caus. 16. quæst. 1., tanquam ex eodem fonte de prompto. Tutius est Augustini sententiam commemorare, qualis habetur in can. 28. caus. 12. quæst. 1., & fusius in can. 3. caus. 23. quæst. 7.. Sanctus Antistes ibidem perspicue indicabat, qualis esset penes Clericos usus bonorum Ecclesiæ, his verbis: *Quæ tamen, si pauperum compauperes sumus, nostra sunt, & illorum. Si autem privatim, quæ nobis sufficiunt, possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum procuracionem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpacione damnabili vindicamus.* Vir eruditus Julianus Pomerius antiquitate etiam venerabilis, cujus opuscula de vita contemplativa inter opera S. Prosperi relata fuerunt, istud ipsum, non tam tradit, quam fusa dissertatione persequitur; unde colligitur, hanc fuisse sæculi Ecclesiæ quinti, quo vivebat, ecclesiasticorum virorum persuasivam. Monumenta viri eximii habentur apud Gratianum sub nomine S. Prosperi in can. 7. 8. 9. caus. 1. quæst. 2., in can. 13. & 25. caus. 12. quæst. 1.. Memoratu digna sunt inter cætera, quæ

leguntur in libr. 2. de vita contemplativa cap. 9. & 10. ibi: *Quod habet Ecclesia, cum omnibus nihil habentibus habet commune; nec aliquid inde eis, qui sibi de suo sufficiunt, debet erogare, quando nihil aliud sit habentibus erogare, quam perdere. Nec ille, qui sua possidentes, dari aliquid sibi volunt, sine grandi peccato suo, unde pauper victurus erat, accipiunt. De Clericis quidem dicit Spiritus Sanctus: peccata populi mei comedunt: sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt; ita possessores non alimenta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt. Ipsi quoque pauperes, si se possunt suis artificiis, aut laboribus expedire, non præsumant, quod debet debilis, aut infirmus, accipere, ne forte Ecclesia, quæ potest omni solatio destitutis necessaria ministrare, si omnes etiam nihil indigentes accipiunt, gravata, illis, quibus debet, subvenire non valeat.* Non persequor alia bene multa in hanc rem congesta, quæ unusquisque loco commemorato facile inveniet. Hæc adeo valida, & firma habita fuerunt Gratiano collectori, ut in caus. 12. quæst. 1. ad calcem canonis 23. concluderet, non aliter permitti Clericis sua bona patrimonialia retinere, quam si retinendi sua a sumptibus Ecclesiæ abstineant. Justinianus quoque in Nov. 3. cap. 3. testis est, ecclesiasticos redditus illis tantum debuisse ministrari, qui pro veritate egent, & non habent aliunde alimentorum occasionem. Item laudata Juliani Pomerii verba traducta sunt in Capitularia Francorum, quemadmodum liquet ex additione 3. in editione Baluziana cap. 113. & 114., unde etiam constat, media Ecclesiæ ætate ita passim universis persuasum fuisse. Sed & mediæ ætatis disciplinam alia monumenta confirmant. Laudo Benedictum III. Papam, qui in epist. 3. ad Episcopos Galliarum, dum confirmaret privilegia Monasterii Corbejensis, eosdem Episcopos graviter admonebat, ne illius Monasterii bona ullo modo, & ne in minima quidem parte sibi vindicarent, his verbis: *Si enim Clericorum, qui de propriis abundant readi-*

*tibus, communicatio prohibetur cum eis, quæ conferuntur Ecclesiæ, ne dum illi acceperint, qui de propriis abundant, eorum, qui nihil habent, inopia non levetur; qua conscientia Episcopus suæ sumptibus Ecclesiæ sufficiens, qui servorum Dei fuerint usibus collata, præsumat contingere? . . . Omnia quoque, quæ sunt Ecclesiis oblata, vel delegata, in pauperum, pupillorum, viduarum, certum est, necessitates destinata. Quare quisquis ex his aliquid in suas utilitates exigit, rapinam pauperis in domum suam congestam detinet. Quorsum profecto Gallicanos Episcopos continere voluisset Benedictus, ne bona Monasteriorum attingerent ex eo, quod qui bona patrimonialia haberent Clerici, attingere minime possent bona Ecclesiarum; nisi apud omnes tunc in confesso esset, Clericos proprium, privatumque peculium possidentes ab ecclesiastico peculio abstinere oportere? Laudo insuper Paschalem II. Pontificem Maximum in tractatu confirmato ad normam Canonorum Sanctæ Mariæ in portu. Ibi totus est Paschalis, ut viros ecclesiasticos Levitis veteribus comparet, qui nimirum cum nihil proprium haberent, tum decimas perciperent. Inter cætera hæc habet: *Utrisque possessio tollitur, terrena facultas interdicitur. . . . Ex his igitur patenter ostenditur, Christo militantibus Clericis fore illicitum, & terrenas facultates tenere, & res Ecclesiæ sumere, in sæculo patrimonium habere, & Ecclesiarum portionem suscipere.* Refertur id apud Gerohum Præpositum Reichspergensem in Psalm. 64. vers. 12.. Hac occasione nec omitto recensere, quod ibidem tradit laudatus Gerohus ita scribens de vita communi Clericorum: *In qua solis illis, quos necessitas, ac voluntas pauperes facit, stipendium competens, prout cuique opus est, ordinatur. . . . Quid vero turbidius eo, quo præcipitur, ut in una, eademque congregatione his, qui multa sua possidendo divitiis adfluunt, & his, qui nihil, vel parum habendo pauperes sunt, æqualia dentur stipendia? . . . Pensata singulorum indigentia, prout cuique opus est, in hujusmodi habenda est cautissima differentia. Et**

post multa: Si enim docente Propheta, vobis, qui conjungunt domum, vel agrum secularem domui, vel agro seculari, cupiditate avaritiæ, quanto magis, qui contra interdicta legis divinæ domui, vel agro proprietatis suæ, unde sibi sufficienter abundant, jungere audent domum, vel agrum, unde pauperes nihil habentes, & Deo expedite servientes debent vivere? His omnibus addi potest Concilium Aquisgranense anno 816., in quo in can. 107. & 120. renovata fuerunt, quæ superius ex veterum Patrum sententiis colligebam. In conspectu Patrum ecclesiasticorum, quorum sententia & perpetua fuit, & constans, quinam erunt scholastici illi recentiores, qui se tantis viris opponant redarguendo doctrinam, & qua fronte, quæ non alia esset, quam novatorum, tradent, Clericos privata pecunia possidentes, possede ecclesiastico peculio vivere? Sanius sapiunt Scholastici illi, qui Patribus adherere perrexerunt, ex quibus duos laudo, nimirum Dionysium Chartusianum, & Æstium. Dionysius in tractatu de vita Canonorum num. 24. ita scribit: *Quamvis ergo de proposita questione quidam dicant Scholastici posse id licite fieri, consultius tamen credendum, & standum est verbis Hieronymi, & Bernardi, immo & Summi Pontificis, beatique Prosperi. Ait enim Damasus Papa: Qui bonis parentum sustentari possunt, si accipiant, quod pauperum est, sacrilegium incurrunt* Horum itaque Patrum sententiis statueretur securius, quam aliorum aliter opinantium. Æstius expendens verba Pauli I. ad Timoth. cap. 5., ubi monebat Apostolus, ut cura haberetur viduarum, quæ vere viduæ sunt, ita scribebat: *Locus iste notari potest adversus eos, qui cum de suo satis habent, unde vivant, ecclesiasticis beneficiis impinguntur; aut qui uno beneficio, quod ad honestam sustentationem valeat, non contenti plura accumulunt. Nam si fidelis habens viduas, subministrare iis jubetur, ut iis, quæ vere viduæ sunt, alendis Ecclesia sufficiat, quanto magis qui vel patrimonium, vel unum habent ecclesiasticum beneficium, ex quo sufficienter ali possint, absti-*

nerere debent a gravanda Ecclesia, quo plures ministros alere queat, per quos divina celebrentur officia, & Christiani populi salus procuretur?

Forte videbor aliquibus rem hanc fusiore oratione persecutus. At enim non aliter decet rem agere, in qua multitudo contra opinantium magna est; nec potui satis in aperto omnia collocare, quin & titulos universos, quibus bona Ecclesia quæsiverit, late expenderem, & monumenta Sanctorum Patrum plurima recenserem ad indicandum, & quid recta ratio suadet, & quid perennis traditio docuerit. Nondum tamen credo, quousque non faciam satis illis argumentis, quæ contra adferri solent. Pauca ista sunt, & speciem potius argumenti habent, quam firmitatem. Ajunt in primis, qui contra sentiunt, ecclesiasticos ministros certam sibi operis sibi mercedem lucrari; nec verentur dicere, oblationes ecclesiasticas Sacerdotibus datas pretium esse impensi laboris. Amplius adjiciunt, hanc esse Apostoli Pauli doctrinam, qui in cap. 9. epist. 1. ad Corinth. tradit: *Neminem suis stipendiis militare: eum, qui plantat vineam, de fructu ejus edere; eum, qui pascit gregem, de lacte gregis manducare; non alligandum esse os bovi trituranti; eos, qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edere, & qui altari deserviunt, cum altari participare, denique Dominum ordinavisse, ut, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio viverent.* Congerunt verba Pauli in epist. 1. ad Timoth. cap. 5., ubi similia leguntur, adjecta generali formula: *Dignus est operarius mercede sua.* Miror profecto, singula hæc iterum, atque iterum reponi, postquam a Sanctis Ecclesiæ Patribus, atque ab aliis, qui Patrum vestigia secuti fuere, abunde discussa, atque elisa fuerunt. In primis maxime indignum est dicere, evangelicum opus, quale est clericale ministerium, pretio appendi, ac mercede in pactionem deducta exerceri; hoc enim admissio, quid erit a labe simoniæ immune? Deinde prava est illa sacrarum literarum interpretatio, quæ non talis sit, qualem perpetua indidit traditio Patrum. Præterea, frustra Cle-

rici fructuum laborum suorum a Deo exspectarent, si peculium temporale tanquam laboris sui pretium, & mercedem haberent. Denique cum ad Apostolorum immo, & veterum Levitarum exempla provocant, non satis perpensis videntur, quales Apostoli, quales veteres Levitæ fuerint; nimirum Apostoli omnia sua dimiserant; ac Levitæ veteres nihil possidere poterant. Quod cum consideretur, tum intelligitur etiam, Clericos posse sibi exemplo Apostolorum, & Levitarum vindicare oblationum portionem ad sustentationem sui, quando exemplo Apostolorum, & Levitarum nihil proprium habeant. Nihil in hanc rem trado, quod non jam traditum fuerit a Sanctis Patribus, a Pontificibus Maximis, atque a viris illustribus pietate, ac doctrina egregie commendandis. S. Augustinus in libr. de Pastoribus, & Ovibus cap. 2. ita scribit: *Non redditur sustentatio necessitatis a populo, quasi merces illis, qui sibi in charitate serviunt, sed tanquam stipendium, quo, ut possint laborare, pascentur.* Id ipsum scribebat Julianus Pomerius in libr. 2. de vita contemplativa cap. 10. ibi: *Qui Ecclesie serviunt, & labori suo veluti debita reddi oportere credentes, ea, quibus opus non habent, aut accipiunt libenter, aut exigunt, nimis carnaliter sapiunt, si putant, quod Ecclesie fideliter servientes stipendia terrena, ac non potius præmia æterna accipiant. Sæcularis quippe militis, quia cœlestia non habet, terrena strenue militantibus præstat; unde satis indignum est, si fidelis, & operosa devotio Clericorum propter stipendium temporale præmia sempiterna contemnat. Quod si quilibet minister Ecclesie non habet, unde vivat, non ei præmium reddit hic, sed necessaria præstat Ecclesia, ut in futurum præmium laboris sui recipiat.* Similia etiam tradidit Paschalis II. apud Gerohum supra commemoratus, immo & Gerohus idem in laudata enarratione in Psalmum 64. Digna sunt, quæ hoc in loco recenseantur, quæ notabat Æstius in epist. 1. ad Timoth. cap. 5. ad interpretationem verborum Pauli, quibus abutuntur, qui contra opinantur.

Ait ipse: *Neque significat Apostolus hæc parte, subsidium temporale habere rationem mercedis, quam prædicator Evangelicus pro labore, & opere suo recipiat; id enim esset vendere Evangelium, quod gratis debet annuntiari. Sed sensus Apostoli est, sicut operarius dignus est mercede, unde vivat, ita & Evangelii ministrum dignum esse honorario subsidio, unde sustentetur. Tantum enim in hac comparatione spectatur sustentatio operanti debita, unde & Christus Matthæi 10. eandem sententiam adserens, pro mercede cibum nominavit: Dignus est, inquit, operarius cibo suo.*

Insuper illud objici solet, aliquando in sacris canonibus pœnam infligi in Clericos desides, qua fructus beneficiorum suos non faciunt, ceu cum de Clericis non residentibus agitur, uti in cap. unic. de Cler. non resid. in 6., & in Concilio Tridentino sess. 24. de Reform. cap. 12. Ergo e converso concludunt, suos faciunt fructus, & ipsorum dominium adquirunt, quoties Clerici beneficiarii satis muneri faciant. Hanc argumenti speciem jam elevavit Panormitanus ad capitulum 10. de testament., & cum eo alii viri præstantes. Observaverunt ipsi, verum fructuum dominium penes Ecclesiam, & pias causas existere; administrationem, & dispensationem eorundem esse penes Clericum; item administrandi, & dispensandi modum ita temperandum, ut Clericus exinde, quibus indigeat, utatur, reliquis in pias causas impendendis. Hinc ubi Clerici rite munere suo fungantur, tunc & administrationem, & dispensationem habent, & sibi necessaria vindicant, & jure suo reliqua in pias causas pro arbitrio impendunt; ubi vero desides sint, ac non resideant, tunc administratione omni, ac dispensatione carent, immo nec sibi vindicant ea, quibus indigent, & quæ alias jure sibi vindicare valerent. Quæ sane est germana laudatorum canonum interpretatio, & qualis cæteris Ecclesie definitionibus omnino cohæret.

Præterea opponi solet consuetudo, quam ajunt piorum æque, ac doctorum

Clericorum exemplo confirmatam, & juxta quam ajunt, beneficiarios magna libertate potiri in usu fructuum beneficii. Ego sane non puto, allegari hanc consuetudinem seu universalem, ac singulis peræque sine discrimine receptam. Id enim esset gravissimæ injuriæ plenum adversus plures, qui factio suo demonstrant, se piis tantummodo causis patrocinari. Quod si hæc consuetudo generalis non est, qua fronte allegari potest, tanquam ea, quæ generalem canonum disciplinam aboleverit? At respondent: consuetudo plurimum est piorum, ac doctorum; ego heic nolo de pietate, ac doctrina singulorum judicare; neque enim id meum est. Tantum sciscitari possem, an ii docti sint, qui leges Ecclesiæ perennes penitus negligunt, contemnunt, evertunt, ut avaritiæ serviant, ut in re aliena grassentur; itidem an hujus generis homines pii sint, qui pias causas etiam in iis, quibus omnino, & ex lege parendum est, fraudant? Equidem scio, consuetudine leges abrogari; at non omnis consuetudo legitima est, & discernendæ sunt a consuetudinibus corruptelæ. Si leges quædam innituntur naturæ principiis, & honestati, ac fidei datæ; si leges tales sunt, quas ad abolendos contrarios mores Ecclesia quacumque occasione data renovaverit, irrita est quæcumque consuetudinis allegatio, propterea quod hi potius characteres sunt corruptelarum. At superius demonstrarum est, leges beneficiariis indictas his principiis inniti. Nec aliter Clerici possunt consuetudinem contrariam prætexere, quam prætexeret, qui gravatus esset ex testamento ad annua perpetuo præstanda quadam, & allegaret, se jam a pluribus annis testamento non paruisse. Quod si Ecclesia tales Clericorum corruptos mores minime punit, non invidetur Ecclesia eos probare; tantum eum enim ad pœnas deveniri solet, cum delictum in judicio probatur; at quando administratio conscientia Clericorum relicta est,

incivile foret, rationes contradicto judicio reddi. Addo in hanc rem, quod notabat S. Thomas in secunda secundæ quæst. 78. art. 1. ad 3. *Leges humanæ dimittunt aliqua peccata impunita propter conditiones hominum imperfectorum, in quibus multæ utilitates impedirentur, si omnia peccata prohiberentur districtè pœnis adhibitis.*

Denique opponitur, hanc beneficiariorum potestatem adeo angustis limitibus circumscriptam præbituram occasionem Clericis universis, ne beneficia petant, inmo nec oblata quidem recipiant. Quis enim, ajunt, patiat, se ecclesiasticis ministeriis addici, quibus cum addictus fuerit, nihil commodi nanciscatur, vix necessaria vitæ subsidia inde hauriat, & ne ipsa quidem alimenta, quoties privato sit patrimonio sufficienti instructus, totum se laboribus dedat, atque in ipso administrando Ecclesiæ peculio angendus sit sollicitudine quotidiana, qua piarum causarum curam gerat, & collatione istarum facta, nec libertatem habeat uni potius, quam alteri occurrendi, sed seligere gravissimam teneatur. Notant, rem hanc non inter Angelos agi, sed inter homines, qui præmiis ad bona peragenda moventur, sine præmiis torpent, & labores, vigiliis, curasque refugiunt. Igitur concludunt, neminem amplius extitutum, qui non minora tantum, verum etiam ipsa majora beneficia, ipsos Episcopatus velit accipere. At enim hocine absurdum est? hocine periculum, quod verentur, qui adversus systema modo a me positum sunt declamaturi? Utinam, hic esset exitus positæ receptæ doctrinæ! Utinam, inquam, eo res reduceretur, ut nemo ad beneficia anhelaret, sed opus esset quærere, percunctari, monere, hortari, impellere etiam, qui officiis ecclesiasticis addicendus esset! Inde plane aurea revivisceret disciplina sacerdotum, quam optabant Leo, & Anthemius in l. 31. cod. de Episc. & Cleric. volentes, adeo *ab ambitu sepositum Episcopum eligi, ut quæratur cogendus, roga-*

tus recedat, invitatus effugiat, sola illi suffragetur necessitas excusandi; profecto enim indignus est Sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitus. Una hæc via est, qua seligantur optimi Ecclesiarum administrati, quos non ambitus, non avaritia, non lucri cupiditas, non amor privati peculii, non cognatorum affectio faceret; sed amor Dei, sed sobrietas, sed vigilantia, sed religio, ac pietas, sed virtutes universæ. Nunc, amabo, conferatur utrumque systema, nimirum & illud, quod modo a me ex doctrina Patrum positum est, & illud, quod ponere nonnulli student, multum beneficiariis indulgentes in administratione peculii clericalis. Ex priorè nihil aliud periculi imminet, quam quod apud bonos in desiderio est. Ex posteriore, prohi bone Deus! quot in Ecclesiam detrimenta derivant! Ubi beneficium vacat, agmen occurrit Clericorum utilitati suæ studentium. Apud hos etiam si detur voluntas Deo, & Ecclesiæ serviendi, concitatur tamen animus præcipue ex amore peculii: ubi uberiores sunt redditus, & pauciores sollicitudines, ubi conatus ingeminantur, ut quod petitur, impetretur. Importunæ preces cientur, amicorum, aut potentiorum officia interponuntur; utinam non simoniæ turpissimæ aliquando locus esset. Collator beneficii pressus numero, ac multitudine postulantium vix discernere potest, qui dignior sit, qui præ cæteris antehabendus: omnia dijudicantur privatis adfectionibus, & Ecclesiarum utilitas postrema est collationis faciendæ ratio. Qui deinde beneficium obtinuit, non gratis dat, quod non gratis accepit, argumento Nov. 8. de fine principii. Et cum putat gerere in Ecclesia rem suam, tum rem Ecclesiæ aut non gerit, aut perfunctorie gerit. Hinc ambitus, hinc avaritia, hinc amor privati peculii, hinc æmulationes, & rixæ, hinc & templorum fabricæ incultæ, hinc lites, & jurgia inter Clericos & Clericos, quorum unusquisque sollicitus redditur de amplificandis sui

beneficii juribus, hinc pauperum cura negligitur, hinc in ipsa sacrorum administratione in proventus, in oblationes oculi intenduntur, hinc luxus, & epularum splendor, hinc studium plura beneficia obtinendi, hinc cura translationum de una in aliam ditioem Ecclesiam, hinc vitia universa. Ego sane pro certo habeo, ex hoc posteriore uno systemate repetendam esse morum corruptelam, quandocumque agnita in clero fuerit, non alia ratione avocandam, quam si prius, quod Ecclesiæ semper fuit, systema in clerum reducatur. Non hic tamen ego consisto. Quando enim dicitur, inde eventurum, ut nemo velit, se Ecclesiæ ministeriis adscribi, facile ego inficias iverim. Num adeo frigit in Ecclesia charitas, & divinus amor, ut interiisse penitus videatur. Num talis fingenda est temporum nostrorum imago, ut quotquot Evangelium Christi profitentur, uno ducantur amore privati commodi, ut Ecclesiæ administrent? Non possunt hæc, nisi per summam injuriam, proferri. Cernuntur etiam hodie inter Clericos qua majores, qua minores, viti sane integerrimi Apostolicæ vitæ imitatores, quibus magnus pietatis est zelus, nihil est, quod sibi tribuant, præter sollicitudinem, & curam Ecclesiarum. Cerne, quot adolescentes a sæcularibus curis alieni ad Monasteria singularem paupertatem profitentia convolent, ut omnibus humanis affectionibus spoliati soli Deo, & propter causam Dei animarum saluti studentes inserviant. Multi ex istis, alii etiam istorum exemplo Ecclesiis militarent sine spe præmii temporalis, alimenta tantum ab Ecclesia percipientes, si nossent, etiam talem esse Clericorum omnium professionem. Cum hæc usu reciperentur in universum, tum profecto eveniret, ut cessarent æmulationes illæ, inter quas clerus universus luget, se a primævo decore cecidisse, & quodammodo non quidem gradu, & dignitate, sed officiis, & existimatione Regularibus,

& Monachis cedere aliquandiu debuisse; tum etiam viri eruditi, & disciplinæ ecclesiasticæ, præsertim veteris, studiosi intelligerent, quam ob causam hodie immutatæ sint vices: nimirum olim e Monasteriis viri advocabantur ad Ecclesias, quasi ad vitam perfectiorem ineundam; hodie vero, jam a pluribus sæculis, obtinuit, ut Clerici Ecclesiis adscripti facile permittantur, ut ab Ecclesiis ad Monasteria migrent, quo in istis vitam traducant, uti magis a sæculi curis alienam, ita etiam Deo magis acceptam. Paucis concludo, quoties hæc disciplina Patrum, explosis quorundam opinionibus veronoxis, restauretur, tum bona summa in clericum derivatura; atque vel hoc ex uno capite conatus omnes a cordato viro impendendos esse, ut quoad fieri possit, illa instauretur, ac confirmetur.

Pertinent ista ad administrationem bonorum ecclesiasticorum apud Clericos inter vivos agentes. Si vero quærat de actibus ultimæ voluntatis, secernenda est vetus a nova, item nova a novissima jurisprudentia. Olim, quando universa peculii dispensatio, ac tributio penes Episcopum erat, jubebantur quicumque ad Episcopatum promoverentur, ut distinctas rei familiaris rationes haberent, neque istas cum Ecclesiæ peculio confunderent; factoque propterea inventario tempore adepti Episcopatus, cum libera forent bona patrimonialia penes Episcopum, tum bona ecclesiastica in tuto gratia Ecclesiæ collocarentur. Id ipsum de Clericis inferioribus statutum esset, si penes istos bona Ecclesiæ fuissent; ac proinde cum primum Clericis portio bonorum Ecclesiæ data est, facile eadem disciplina ad eosdem traducta fuit. Videantur in hanc rem canones 20. 21. & 23. caus. 12. quæst. 1.. Itaque Clerici universi libere testamentum condere poterant de bonis propriis patrimonialibus, non autem de peculio ecclesiastico, quod erat Ecclesiis reservandum, can. 19. caus. 12. quæst. 1.. Sanctus Augustinus cum in Ecclesia Hipponensi vitam com-

munem inter Clericos induxisset, quos insuper, ut bona propria abdicarent, optabat, ægre tulit aliquando, si forte Clericus testamentum scribere etiam de bonis patrimonialibus, immo etiam licet Ecclesiam instituisset hæredem. Hinc de Januario Presbytero ita conquerebatur in serm. 49. cap. 2. de diversis: *Testamentum fecit Presbyter socius noster; nobiscum manens, de Ecclesia vivens, communem vitam profitens, testamentum fecit, hæredem instituit. Ob dolor illius societatis! Sed Ecclesiam scripsit hæredem. Nolo munera ista . . . magnus inde mihi dolor: propter hunc dolorem statui, hæreditatem ipsam in Ecclesia non suscipere &c.* Erant tamen hæc singularia in Ecclesia Augustini vehementer solliciti, ut Clerici omnem a se rerum proprietatem abjicerent. Cæterum generalis disciplina postulabat, ut Clerici de peculio Ecclesiæ testamentum non conderent, propterea quod peculium erat Ecclesiæ reservandum, concessa tantum facultate testandi de bonis propriis, si ve patrimonialibus, Concilio Antiocheno can. 24., epistola 1. Gregorii Magni ad Marinianum libr. 5., & epistola 55. ad Anthemium libr. 7., can. 39. inter vulgo Apostolicos, can. 19. 20. 21. caus. 12. quæst. 1., can. 1. 2. 3. caus. 12. quæst. 3., can. 1. caus. 12. quæst. 4., can. 1. 2. 4. 5. caus. 12. quæst. 5., cap. ult. de pecul. Cleric., cap. 1. de testament., Nov. 123., cap. 19., juncta Nov. 131, cap. 13., unde sumpta est authentica *licentiam* cod. de Episc. & Cler.. Eam ob rem, uti notat Baluzius in appendice ad Reginonem, mos fuit in Ecclesia, quo Diaconus inter Missarum solemnias sedentibus in ordine Clericis, & Episcopo, post lectum Evangelium formulam hanc canonicè elucubraturam recitare: *Res, & facultates, quas post diem ordinationis vestræ acquisivitis, ad Ecclesiam, ad quam titulati estis, pertinere sciatis; quasi altâ mente reponendum Clericis esset, non licere ipsis de ecclesiastico peculio postrema voluntate disponere.* Atque hæc disciplina incolumis

diu mansit usque ad sæculum duodecimum, uti liquet ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. celebrato, ubi can. 15. ita statutum legimus. *Indemnitati itaque Ecclesiarum providere volentes, sive intestati decesserint, sive aliis conferre voluerint (Clerici) penes Ecclesias eadem bona præcipimus remanere.* Quam sanctionem clarius exposuit idem Alexander III. in cap. 12. de testament. ibi: *Quia statuimus in Lateranensi Concilio, ut bona per Ecclesiam acquisita, ad eam in Clericorum obitu devolvantur, dubitatis, an hoc sit de immobilibus tantum, vel de mobilibus sentiendum. Respondemus, quod generaliter bona quælibet per Ecclesiam acquisita, ei debent juxta Lateranense Concilium post acquirentis obitum remanere.* Dubium erat adhuc, penes quem esse debuissent bona a defuncto relicta, quando generaliter traditum erat, debere illa penes Ecclesiam remanere. Id perspicue ibidem explicavit Alexander III. tradens, distinguendam esse speciem a specie. Nimirum si defunctus adscriptus esset Collegio Clericorum, tum Collegium ipsum dispensationem relictorum haberet. Quod si nullum esset Collegium, sed singularis successor Clerico defuncto designandus, tum bona eidem successori reservarentur. Interea duriores, quam par esset, videbantur nonnullis Clericis hujusmodi sanctiones, quasi denegari non deberet morientibus Clericis, quod viventibus concedebatur. Quid enim, si Clericus testamento causarum piarum rationem habere voluisset? Quid, si ex æquitate noverit Clericus, quidquam esse iis tribuendum, qui viventi servierant? Consuetudo eodem labente duodecimo sæculo recipi cœpit, ut id Clerico permitteretur; atque hanc consuetudinem improbare non potuit Alexander III. in dicto cap. 12., dummodo certis limitibus concluderetur, his verbis: *Licet autem mobilia per Ecclesiam acquisita, de jure in alios pro morientis arbitrio transferri non possint, consuetudinis tamen non est improbandæ, ut de his pauperibus, & religiosis locis, & illis, qui*

viventi servierant, sive sint consanguinei, sive alii, aliqua juxta servitii meritum conferantur. Igitur quæcumque testandi facultas ex moribus potius, quam ex jure scripto, Clericis competere cœpit post sæculum Ecclesiæ duodecimum, non satis ampla esse potuit; decuit enim, non amplius morientibus, quam viventibus concedatur, concedi oportere; quando id ex æquitate quadam concessum est contra juris rigorem, & non nisi exemplo quodam dispensationis inter vivos, ita ut perpetuo nihil agatur, nisi quod religio, & pietas suadeat.

Quum Clerici ab intestato decederent, olim multum intererat, an agnatos habuissent, cognatosve, an nullos legitimos hæredes reliquissent, item an simul cum ecclesiasticis bonis alia bona haberent extra causam Clericalis peculii propria, an vero tantum bona Ecclesiæ possiderent. Sane quo casu nullos hæredes legitimos reliquissent, agnatos dico, cognatosve, totum defunctorum patrimonium Ecclesiis addicebatur ex lege Imperiali, l. 20. cod. de Episc. & Cler.. Si enim martyrum bona, qui nullis supersitibus cognatis decedebant, ex piorum Principum constitutionibus ad Ecclesiam devolvebantur, propterea quod, uti scribit Eusebius in libr. 2. de vita Constantini cap. 36. *defunctis utique molestum non erit, si cujus gratia nullum non discrimen subierunt, eam ipsis hæredem habere contingat;* non dissimili jure decebat, Ecclesiam illis succedere Clericis, qui pro illa enixe, dum viverent, universum laborem, & operam impenderunt. His consonant, quæ tradiderunt Toletani Patres in vers. *Quod si* can. 2. caus. 12. quæst. 3., item Patres Tributienses in can. 7. caus. 12. quæst. 5.. Si vero Clericis essent hæredes legitimi, his bona defunctorum cedebant, quæ essent extra causam ecclesiastici peculii quæsitæ, peculio ecclesiastico ad Ecclesiam devoluto, juxta ea, quæ modo adnotabam ex cap. 12. de testament.. Ita perennis ferebat disciplina Ecclesiarum canonibus confirmata, can. 1.

caus. 12. quæst. 4., epist. 14. Gregori Magni libr. 9., Concilio Parisiensi VI. cap. 16., & alibi passim. Quod si quandoque nonnullorum temeritas eo progressa fuit, ut Ecclesiæ spoliarentur, præsto fuit Antistitum sollicitudo, qua pœnis ecclesiasticis graviter punirentur bonorum invasores; præsto etiam fuerunt religiosissimi Principes, qui tanquam patroni Ecclesiarum custodiam bonorum Ecclesiæ debitorum in se piissimo officio susceperunt. Hinc hodie, ubi & qua in parte Principes id muneris gerunt, valido hoc patrocínio sui Ecclesia utitur; ubi autem & qua in parte non in se talem curam Principes susceperunt, Æconomi ecclesiastici designantur, reddituri successoribus rationem administrationis, quam beneficio vacante gesserunt.

Recentioribus sæculis nova in Ecclesia invicta fuit disciplina, juxta quam aliter de bonis beneficiorum, sive testato, sive intestato decedentium dispositum est, quod appellaverunt jus spoliatorum. Hujus origo repetenda esse videtur ex moribus Monasteriorum, in quibus si quando Monachus decessisset, Abbas, seu quicumque alius regularis Prælatus sibi vindicabat quæcumque apud defunctum reperiebantur, quod sæculo decimo tertio factum fuisse testantur ejus temporis Concilia, Salmurien- se anni 1253., can. 21. Redunense anni 1273. cap. 4., & Langeacense anni 1278. can. 3.. Prælatorum regularium exemplo Episcopi cœperunt eodem fere tempore Clericorum inferiorum decedentium bona sibi vindicare, rati, qualis erat Abbatum in Monachos, talem esse Episcopi in Clericos, præsertim ubi in communi vivant, potestatem. Qualiscumque esset hæc ratio, certum est, Episcopos in id maxima cum alacritate intendisse. Sic Pictaviensis Antistes in Synodo anni 1280. cap. 8. ita cavuit: *Omnes illos, qui de bonis Sacerdotum, & Clericorum beneficiorum intestatorum aliquid habuerint, Sede vacante, nobis, vel mandato nostro restituant intra mensem.* Cum id bono

exemplo non esset, præsertim quod Episcopi plures bona ita quæsitâ pro lubitu impenderent, etiam extra Ecclesiarum utilitatem, improbatum fuit a Bonifacio VIII. in cap. 9. de offic. ordinar. 126., quod interdictum forte paratam ubique executionem habuisset, nisi ad regulam adjecta hæc exceptio fuisset: *Nisi de speciali privilegio, vel consuetudine jam præscripta legitime, seu alia causa rationabili hoc eisdem competere dignoscatur; quis enim Episcopus in conspectu hujus exceptionis non allegabat aut speciale privilegium, aut consuetudinem, aut aliam rationabilem causam ad prætexendam facti sui excusationem?* Id notavit Clemens V. in Clement. unic. de excess. Prælat., referens ulterius, Episcopos quosdam eo fuisse progressos, ut Clericos ex quibuscumque etiam leviusculis causis a beneficio suspenderent, quo bona beneficii, quasi essent vacantia, *illicite occuparent.* Hinc ita constituit: *Præterea interdum Abbates, Priores, ac alios beneficiarios beneficiis suis privant, ut sic fructus beneficiorum illorum percipere valeant primo anno prætextu privilegii, quod asserunt se habere (exemplum hujus privilegii adparet in cap. 32. de verb. signif.) quod usque ad certum tempus fructus beneficiorum vacantium possint percipere primi anni. . . bona beneficiorum vacantium illicite occupant, quæ essent futuris successoribus reservanda. . . Universis itaque Prælati Ecclesiarum mandamus, quatenus ipsi a prædictis gravaminibus omnino cessantes, sua jura, & privilegia eis (beneficiariis) servant.* Adducta deinde res fuit ad Constantiense Concilium, in quo ita statutum fuit sess. 39. anno 1417. *Prælati etiam inferioribus hujusmodi spoliatorum exactiones præter, & contra juris communis formam fieri interdiciamus, constitutione Bonifacii VIII. Papæ, quæ incipit: Presenti, super hoc edita specialiter in suo robore duratura.* At satis erat renovare Bonifacii VIII. decretum, ut Episcopi iterum prætexerent modo privilegia, modo consuetudines, modo causas singulares. Notandum est in hac re, tantum Episcopos consuevis-

se ea bona occupare, cum Clerici ab intestato morerentur, ex quo conjicio, jam tum invaluisse, ut Clerici de bonis Ecclesiæ, sive de peculio suo dispo-nerent. Id colligitur ex Synodo Dertusana in Hispania anno 1429., in qua quum constitutum esset, ut Episcopi abstine-rent a peculiis capiendis Monachorum decedentium, istud amplius decretum est can. 18. *Idem esse censemus de bonis Cleri-corum sæcularium decedentium, si juxta for-mam Provincialium, vel Synodalium consti-tutionum sua ordinaverunt testamenta, vel ultimas voluntates.* Hæc tum primum usu abrogata fuerunt, cum jura spoliatorum Romani Pontifices sibi vindicare cœpe-runt. Novæ hujus disciplinæ originem sumunt, qui auspiciantur a sæculo decimo tertio, seu a temporibus Innocentii IV., propterea quod hujus generis factum re-periant apud Matthæum Parisium ad an-num 1246. Quidam in Anglia Archi-diaconus, referente Parisio, *obierat intes-tatus, & plura millia marcharum sæculo, & sæcularibus infeliciter dimiserat.* Ubi id com-pertum habuit Innocentius IV., decrevit, *ut si Clericus ex tunc decederet intestatus, ejusdem bona in usus domini Papæ conver-terentur;* proptereaque voluit, bona me-morati Archidiaconi Camerae Apostolicæ addici, mandans Dominicanis, & Fran-ciscanis in Anglia degentibus, ut nomi-ne Apostolicæ Camerae possessionem illorum bonorum caperent. Id minime placuit Anglorum Regi, qui minime passus est, Monachos illos mandatum Pontificium exequi, eamque ob cau-sam nihil ulterius actum est. Ego sane censeo, nihil heic esse commune cum causa spoliatorum clericalium: tantum vi-detur actum esse de jure fisci in succes-sione bonorum vacantium, præsertim si fingatur, quod verosimile est, Archi-diaconum illum sine legitimis hæredibus decessisse. Erant tunc nonnulla Regna, quorum jura Sedes Apostolica sibi tri-buta sentiebat; atque inter ista fiducia-rium tunc censebatur Regnum Angliæ, quod jam notavit Natalis Alexander in

Historia Ecclesiastica 13. sæculi cap. 1. num. 13., & dissert. 5. art. 3. num. 12.. Hæc forte fuit causa, quare Innocen-tius IV. voluit defuncti bona sibi vindicare, eamque ob causam etiam potuit Rex Angliæ de eadem re contendere. Pla-ne etiam post Innocentium IV. nihil de spoliatorum jure Camerae Apostolicæ com-petente traditum est, sed jus commune passim custodiebatur, uti liquet in cons-pectu Clementinæ unicæ de excess. Præ-lat., item extravagantis 2. de elect. apud Joannem XXII., & extrav. un. ne Sede vac. int. comm., Horum spoliatorum disci-plina gliscere primum cœpit tempore dissidii, quod anno 1281. intercessit Clement. VII., & Urbano VI. de Pon-tificatu Maximo contententibus. Dirum sane schisma fuit, dum Clemens in Gal-liis erat, Romæ sedebat Urbanus. Hic Romanæ Cathedræ redditibus fruebatur. Ille remotus ab Episcopatu, quem suum jactabat, redditibus propriis omnino ca-rebat. Prætensa tamen dignitas videba-tur a Clemente honestam, & gradui res-pondentem vitæ rationem postulare, præ-sertim ubi Cardinalium coronam sibi ad-sidentem non modicam creavisset, præ-ter ingentem Comitatum. Ut sibi in his adjunctis, Curiaque suæ prospiceret, va-cantium beneficiorum qua minorum, qua majorum bona & sibi, & suis addixit, & quæ a decedentibus Clericis relicta erant, vindicavit. Quod ut tutius exequeretur, Principis auctoritatem sibi conciliavit apud Andium Ducem, qui & regni Gu-bernator erat, & tutor pupilli Regis Ca-roli VI.. Rem describit Sandionysianus Monachus ad annum 1381. in vita Ca-roli VI. ibi: *Quod exarsit Urbanum inter, & Clementem schisma, gravissima Ecclesiæ, & Gallia Regno dispendia importavit. Erant Clementi Cardinales 36. . . . exactiones fie-bant tum vacantium Ecclesiarum, tum deci-marum. Hæredes Clericorum vehementer infes-tabantur, eorumque bona ad Pontificem spec-tare debere jactabatur; connivente ad hæc om-nia Andium duce Regni rectore, quem & præ-dæ consortem suspicabantur. Deinde ita pro-*

sequitur in libr. 1. cap. 11. *Si quis Episcoporum fato suo fungebatur, volitabant ubique collectores, & subcollectores Apostolicæ Camere, ut adsportarent, quidquid ab illis acquisitum esset mobilium, quamvis ea satis probabiliter hæredibus permittenda fuissent, vel certe executoribus testamentariis, ac ne sinebant quidem eas in reparationes maxime necessarias expendi. Temporalia quoque cœnobiorum post mortem Abbatum invadebant. Qui succedebant, Monachos ex tantis reliquiis sustentare non poterant, cogebanturque vili pretio vel distrahere, vel oppignorare sacram Ecclesiarum suppellectilem, ut mendicitatis angustias declinarent. Non diu hæc in Gallia viguerunt, propterea quod grandior factus Carolus VI. edicto suo indemnitati Ecclesiarum prospexit, turbasque omnes coercuit; suadente Academia Parisiensi, quæ præcedentia facta inter medium schisma obrepentia rata minime habuerat. E Curia Clementis VII. in Curiam Romanam traducta fuere spoliatorum jura, quibus viam similes causæ aperuerunt. Etsi enim circa annum 1389. obierint & Urbanus, & Clemens de Romana Cathedra contendentes, alii tamen duo in locum defunctorum suffecti fuerunt, iterum de Cathedra contendentes, Bonifacius IX., & Benedictus IX., qui & XIII. appellatur. Cœperunt tunc temporis spolia exigere in pluribus Italiæ provinciis, quod & factum est temporibus Innocentii VIII. anno 1404., & Gregorii XII. anno 1406., non tamen sine contradictione multorum; unde fiebat, ut aliquæ provinciæ novæ disciplinæ adquiescerent, aliæ obsisterent, aliæ etiam, prout ferret adjunctorum ratio, eam disciplinam modo respicerent, modo abjicerent. Anno 1409., electus Pontifex Alexander V. protextatus est, se spoliatorum jure minime usurum. Ita legitur in sess. 22. Concilii Pisani eo anno celebrati: *Dominus noster notificavit per organum Domini Archiepiscopi Pisani, quod non intendit a modo, ut antea, reservare bona, seu spolia Prælatorum, & aliorum morientium, seu, uti in alia editione legitur: Compatiens sta-**

*tui Ecclesiarum, & paupertati, plene, & libere revocabat reservationes factas de spoliis defunctorum Prælatorum. At immaturo fato e vivis erepto Alexandro, successor Joannes XXIII., ut suorum temporum adjunctis serviret ob gravia concitata bella causa fidei, ac religionis, iterum spoliatorum jura explicavit. Defuncto Joanne anno 1417. deducta res est ad Constantiense Concilium, ubi sess. 29. ita statutum legitur. Cum per Papam facta reservatio, & executio spoliatorum decedentium Prælatorum, aliorumque Clericorum gravia Ecclesiis, Monasteriis, & aliis Beneficiis, ecclesiasticisque Personis afferant detrimenta, presenti declaramus edicto, rationi fore consentaneum, & Reipublicæ accommodum, tales per Papam reservationes, ac per collectores exactiones de cætero nullo modo fieri, seu attentari. Forte res ex voto cessisset, sic decretum hoc fuisset Pontificis auctoritate confirmatum. At Martinus V. eadem spolia exigere adhuc jussit, incusans adjuncta infelicitum temporum, quibus ingenti pecunia opus esset ad Ecclesiæ pacem, ac tranquillitatem curandam. Vita functo Martino V. Cardinales ad novi Pontificis electionem convenientes, ventilatis spoliatorum causis, uti refert Rainaldus ad annum 1431. numero 9. statuerunt, atque jurejurando firmarunt, eum, qui electus esset in Pontificem, a spoliis exigendis temperaturum. Forma jurisjurandi hæc fuit: *Quod bona dominorum Cardinalium, Prælatorumque, necnon & aliorum Cortesanoꝝ in Curia decedentium nullo modo occupabit, vel occupari patietur, sed permittet juxta juris dispensationem, & consuetudinem, quæ in multis Regnis, Regionibus servatur, fieri executores juxta voluntatem decedentium, relinquendo conscientis bonorum ad eos quomodolibet pertinentium &c. Tamdiu viguit hoc decretum, quamdiu Pontificia Sedes vacavit, quodque quisquis Cardinalis sentiebat, nescio quo fato electus Pontifex revocavit. Itaque iterum sub Eugenio IV., Nicolao V., Calixto II., Pio II., Paulo II., Sixto IV., Innocentio VIII., & Alexandro VI. pluribus in provinciis spo-**

lia exacta sunt, neque enim, uti con-
 jicio, causæ publicæ deerant, eademque
 probabiles, quibus Apostolicæ Sedi subsi-
 dia quædam essent ab inferioribus Ec-
 clesiis conferenda. Pius III. conatus est,
 ut eam disciplinam generaliter in Occi-
 dente proponeret; non tamen id potuit
 in Gallia præsertim recipi, repugnante
 Ludovico VII. anno 1503., quo Pius
 obiit. Hinc sub Julio II., Leone X.,
 Adriano VI., & Clemente VII. anceps
 fuit, & difformis consuetudo Ecclesia-
 rum, immo & fere ubique obnoxia con-
 tentionibus. Supremam manum tuendis
 Apostolicæ Cameræ juribus censuit ad-
 movendam Paulus III. anno 1541. edi-
 ta generali constitutione, qua spolia ge-
 neraliter indicerentur. Habetur ista in
 cap. 1. de spoliis Clericorum in septimo
 Decretalium; exitu tamen parum felici
 Julius III. censuit opportunum, eam
 constitutionem moderari; etenim an-
 no 1549. statuit, ut quicumque eccle-
 siasticus in Curia Romana decederet, aut
 eam sequens, in quamcumque causam
 testari posset; quod si intestatus dece-
 deret, ei legitimi hæredes ubicumque
 degentes succederent. Deinde anno 1553.
 statuit, ut quando multa jurgia in pro-
 vinciiis oriebantur occasione spoli-
 orum, cognitiones causarum reservarentur so-
 li Thesaurario generali, *ut exactio spo-
 liorum tam Status S. Romanæ Ecclesiæ, quam
 aliarum partium Italiæ, celerius, & facilius
 fiat, ne ministrorum multitudine confundatur.*
 Nihil singulare occurrit sub Marcelo II.
 ac deinde ubi Paulus IV. anno 1556.
 mandavit aliquibus, ut spolia nomine
 Cameræ exigent, exceptionem addi-
 dit, nisi aliud obtinere *ex privilegio Apos-
 tolico, seu ex consuetudine legitime præscrip-
 ta in loco vigenti.* Similia etiam mandata
 prodierunt a Pio IV. anno 1560.. Ut pau-
 cis dicam, ea tempestate hinc singula-
 ribus bullis, hinc contrariis privilegiis,
 vel moribus contendebatur. Sed & idem
 Pius IV. eodem anno constitutionem edi-
 dit, qua decrevit, ut bona Clericorum
 omnium illiite quæsitæ post eorum obi-

tum ad Apostolicam Cameram devolve-
 rentur; qua tamen constitutione non
 comprehenduntur aut Cardinales, aut
 decedentes in Curia, aut Clerici illi, qui
 singulari jure a Pontificis spoliis exempti
 probarentur. Laudanda est maxime in hac
 parte prudentia Patrum Tridentinorum,
 qui in verbum quidem horum spolio-
 rum facientes, contenti fuerunt defini-
 re in sess. 24. de Ref. cap. 16. & 18.,
 fructus vacantium beneficiorum per Œco-
 nomos ab Episcopo, & fructus mensa-
 rum Episcopali-um per Œconomos a Ca-
 pitulo deputandos curari oportere, &
 futuris successoribus reservari. Pius V.
 potius cura constitutione anni 1567. 3.
 Cal. Septembris statuit, primum, ut no-
 mine spoli-orum capi nequeant supellec-
 tilia sacra ad Episcopalem Cappellam
 pertinentia; deinde, ut spoliis minime
 continerentur arcæ ligneæ, dolia, aliæ-
 ve res domesticæ viliores; quæ in de-
 functi ædibus reperirentur; denique ut
 minime subjacerent spoli-orum legibus
 beneficia illa, *quorum fructus, & proven-
 tus triginta ducatorum auri de camera se-
 cundum communem æstimationem valorem an-
 num non excederent;* quod ideo se statuisse
 refert, *ne deinceps contingat, insolentia spo-
 liorum Cameræ Apostolicæ collectorum ali-
 quas Ecclesias, aut hominem quempiam dam-
 no, aut injuria affici.* Interea contentiones
 in hac materie variis in provinciis plurimæ
 extiterunt. In Galliis ortum quidem, uti
 modo notabam, spolia habuerunt, sed
 vix paucis annis vigere potuerunt. Ger-
 mania ab eisdem semper fuit immunis,
 quod testatur Navarrus in Commenta-
 rio de spoliis Clericorum §. 14. num. 2..
 Exempta quoque fuit Polonia, & Lu-
 sitania, immo etiam in Italia, & Insulis
 adjacentibus Sicilia, Venetiæ, & Duca-
 tus Mediolanensis. Videantur Marcus
 Antonin. variar. resolut. libr. 1. resol. 46.
 num. 4., Garzias de benefic. parte 2.
 cap. 1., Navarrus loco citato §. 5. nu-
 mero 5. & §. 16. princ., qui & in §. 9.
 num. 6. adjicit, *consuetudinem habere in
 multis Episcopatibus Hispaniæ, ut Episcopus op-*

tet unam speciem rerum mobilium, vel se moventium, quas beneficiarius mortuus reliquit, quoque fit in multis Belgii locis. Videantur insuper Filliucius de spoliis Clericorum cap. 7. num. 24., Azorius de spoliis cap. 4. §. 2. vers. 4., & Acta Ecclesiae Mediolanensis Concilio Provinciali 5. parte. 3. sub titulo *De Ecclesiis, earum suppellectile, & fructibus*, & parte 4. sub titulo *De beneficiis vacantibus*. In Regno Neapolitano vix ex mandato singulari Pii V. spolia quandoque exigì cœperunt, quando contentiones statim emergerunt, quas extra ordinem compescere studuit Sixtus V. in sua constitutione *Cum sicus accepimus* anni 1589. 1. Januarii. In Sardiniae Regno jam a temporibus Pii V. abs jure spoliolorum explicando cessatum est gratia Ecclesiarum. In Sabaudia, & Pedemontio jamdudum Pius IV. in Brevis directo ad Ducem Emmanuelem Philibertum gratia ejusdem Principis jura spoliolorum cesserat, ita tamen ut bona inde redacta in pios usus converterentur. Deinde ab anno 1590. iterum Pontificiae Camerae sollicitatores conati sunt, ut spoliis colligendis vacarent. Initæ interea temporales transactiones, & in pontificio Regno Concordato anni 1742. ita res relicta est, uti moribus erat recepta. Tandem vero anno 1750., ita res absoluta fuit, ut nihil amplius sub spoliolorum nomine a Clericis beneficiariis, eorumve successoribus exigatur. Reliquum est, ut intelligant beneficiarii redactam apud nos esse rem ad jus commune, nimirum testamenta quidem in pias causas permitti juxta capitulum 12. de testam., non vero testatores libertate potiri, quasi de re sua disponant; ubi autem nihil testamento disposuerint, legitimos Clerici hæredes debere Ecclesiae restituere ea, quæ sciverint a defuncto intuitu Ecclesiae esse quæsita.

Expendenda adhuc supersunt onera quædam extraordinaria, quibus beneficiarii aliquando subsunt fructuum causa. Hujusmodi in primis sunt præstatio-

nes quædam Episcopo faciendæ in argumentum, atque vestigium veteris amplissimæ potestatis, quæ uti initio præfabar, ecclesiasticis Antistitibus compete-
 bat in omnibus bonis ecclesiasticis administrandis. Et quidem olim statim ac Episcopi portionem bonorum immobilium, & jurium inferioribus administrandam cesserunt, adhuc idem tamen Episcopi pro modo novarum acquisitionum certa jura explicabant, uti erat quarta legatorum, quæ aliter dicebatur quarta mortuorum, de qua jam alibi locutus sum, cum de beneficiis parochialibus agerem; item percipiebant certam decimarum portionem modo tertiam, modo quartam, denique percipiebant census annuos, prout pactio-
 ne initio facta contineretur, can. 10. caus. 10. quæst. 1., causa 23. 25. & sequentibus caus. 12. quæst. 2., cap. 16. de offic. judic. ord., cap. 14. & 15. de testam., cap. 6. de censibus. Sed hæc jamdudum fere omnia exoleverunt, postquam præsertim adaucti fuerunt redditus mensurarum Episcopali-um, nisi adhuc consuetudo alicubi servetur, cui sane semper est indulgendum. Videatur Panormitanus ad cap. *Conquerente* de offic. jud. ordin., & ad cap. *Certificavit* de sepul-
 tur. Si hodiernam disciplinam spectemus, jura illa extra ordinem ad Episcopum pertinentia ad triplex caput reducuntur, nempe procuracionem, cathedraticum, seu synodaticum, & subsidium, uti vocant, charitativum. Procuracionis nomine intelliguntur impensæ, quæ Episcopo sunt necessariae, dum aut Ecclesiam visitat, cap. 16. de offic. jud. ordin. can. 45. vers. *Visitatores* caus. 12. quæst. 2., aut Ecclesiam consecrat, vel Altare, cap. 10. de simon. cap. 23. de censib., cap. 1. §. *Deinde*, & cap. 2. eod. tit. in 6.. Ab eo tamen onere immunes sunt Ecclesiae pauperes, Xenodochia, & loca sacra exempta abs jurisdictione Episcopali, Clement. 1. eod. tit., Concil. Trident. sess. 24. de Ref. cap. 3.. Nihil in præsentia adjicio in hanc rem, quando

hæc tradidi in tractatione de potioribus Ecclesiæ dignitatibus in dissert. de Episcopis Cathedraticum, quod alio nomine *Synodaticum* dicitur, & apud veteres *Eulogia* can. 8. dist. 18., est census duorum solidorum, qui a Clericis Episcopo sui solet in honorem Cathedralis temporis celebrandæ Synodi Diocesanæ, cap. 16. de offic. jud. ordin., can. 1. caus. 10. quæst. 3.. Verum cum solidorum veterum valor perspicuus non sit apud omnes, usus invaluit, ut Cathedralis quantitas moribus potius uniuscujusque dioceseos definiatur. Subsidiium charitativum petere olim consueverant Episcopi, quo casu inopia premerentur, aut gravi aliqua causa, cui ex bonis mensæ suæ non satis occurrere possent, dicto cap. 16. in fine, cap. 6. §. *Prohibemus* de censibus. Hodie non nisi semel ab Episcopo exigitur, quæcumque tandem emergant causæ, & quidem juxta eam quantitatem, quæ moribus uniuscujusque Ecclesiæ definita dignoscitur; quod ex taxa Innocentiana Pragmatici testantur inductum fuisse.

Romano quoque Pontifici aliquando extra ordinem certæ præstandæ fuerunt pensationes. Potissimum his occasionem dederunt subsidia conferenda in expeditionem exercituum gratia tuendæ christianæ Reipublicæ adversus dira odia infidelium. Consistebant autem modo in decimis, modo in vigesimis fructuum. Revocatæ istæ fuerunt primum in Constantiensi Concilio anni 1417. sess. 41., deinde vero in Regula 63. Cancellariæ, quæ hodie ita concipi solet: *Item revocavit quascumque decimarum, necnon subsidiorum, vigesimæ, & aliorum onerum impositiones ex quavis causa emanatas (non tamen decimarum, subsidiorum, & onerum impositorum ex quavis causa, & occasione expeditionis contra Turcas, & Orthodoxæ fidei hostes) & quascumque facultates super decimarum, vigesimæ, & onerum hujusmodi exactione, quibusvis fructuum, & proventuum Cameræ Apostolicæ debitorum, collectoribus, & Apostolicæ Sedis nuntiis ab eisdem prædecessoribus concessas.*

Quibus olim formulis hæc regula conciperetur, & quænam sit hodie recepta hujus regulæ interpretatio, perspicue tradit Rigantius. Non tamen inde cessaverunt præstationes gratia Romanæ Ecclesiæ. Nam in vicem decimarum, aut vigesimarum successerunt annatæ, ita dictæ, quod quicumque beneficiarius, qui beneficium a Sede Apostolica sit impetraturus, teneatur luere in Romana Curia fructus unius anni. Varia fuit in hac re disciplina, de qua passim multa notant juris ecclesiastici cultores. Hodie dimidium tantum annui redditus præstari solet gratia Apostolicæ Cameræ, quoties redditus beneficii excedat annum redditum 24. Ducatorum. Quod si agatur de beneficio perpetuo unito Collegio, vel Monasterio, fit præstatio quindenni, ita dicta, quod singulis quindecim annis solvatur annata, quasi fingatur, singulis quindennis beneficium vacare, quod cæteroque nunquam vacat, ne alias ex unione detrimentum Apostolicæ Cameræ ingeratur. In beneficiis consistorialibus præter annatas pendi etiam consueverunt non solum, ut vocant, *minuta servitia* inter Officiales Romanæ Curie dividenda, verum etiam *communia servitia*, ita dicta, quod pendatur integra annata, cujus dimidia portio Papæ cedat, altera dimidia Cardinalibus in consistorium convenientibus. Hæc tamen omnia non ubique obtinent: qua in re parendum est receptis in unaquaque Provincia consuetudinibus.

Præterea in causam publicæ rei decuit, aliquando beneficiorum fructuum portionem impendi; si enim isti generaliter in pias causas convertendi sunt, dandus erit necessario locus in patriam indigentem, & extraordinariis oneribus pressam charitati, pietatique exercendæ, uti enim ait Cicero in libr. 1. officior. cap. 18. sect. 17. *Omnes omnium charitates patria una complexa est.* Id prudentissime agnoverunt Alexander III., & Innocentius III. in cap. 4. & 7. de immunit. Eccles., ubi licet conquerantur.

quod laici quidam Ecclesiarum bona vastarent, volunt tamen, ut, quoties urgens necessitas suadeat, facile de redditibus Ecclesiae publicae saluti, & incolumitati consulatur. Consonat Clementina un. de immunit. Eccles., & extrav. un. eod. tit. int. comm. Huc etiam refertur, quod scribebat Honorius III. anno 1224. ad Clerum Constantinopolitanæ Ecclesiae apud Rinaldum num. 25. ibi: *Attendentes, satius esse, ut bona vestra, & Ecclesiarum vestrarum pro manutenendo Imperii Stata communicetis ad tempus, quam ea omnia perpetua amittatis, de Fratrum nostrorum consilio propter urgentem necessitatem duximus statuendum, ut omnium vestrorum proventuum hujus anni, omniumque aliorum mobilium, quæ nunc habetis in ipso Imperio, exceptis dumtaxat Ecclesiarum thesauris, & vestibus, & equis, & utensilibus, in quibus non est aurum, vel argentum, aut lapides pretiosi, medietatem integre conferatis.* Et quidem hæc præstatio in provinciis fiebat, auctoritate Episcoporum accedente cleri consilio, uti liquet ex cap. 4. de immunit. Eccles. Primum sub Innocentio III. cum renovata fuisset eadem disciplina in cap. 7. de immunit. Eccles., adjecta fuerunt hæc verba: *Propter imprudentiam tamen quorundam, Romanus Pontifex prius consulatur, quæ sane verba non simpliciter reservationem inducunt, tantum ex iis monentur Ordinarii, ne inconsulto Romano Antistite suam in hac parte potestatem exercent.* Bonifacius VIII. in cap. 3. de immunit. Eccles. in 6. non aliter voluit subsidia hæc concedi, quam si auctoritas intercedat Apostolicæ Sedis. Atque id primam præbuit occasionem dissidiorum inter eundem Bonifacium, & Philippum Galliarum Regem, cui sane Clerus Gallicanus ob causas publicas annua quædam suppeditabat. Excusabat se Bonifacius in Epistola ad eundem Regem, tradens, nolle se omnino subtrahere id subsidii genus, tantum vetuisse, ne sine licentia Sedis Apostolicæ id quisquam moliretur. Cæterum studio pacis idem Bo-

nifacius alia edita constitutione die 20. Julii anno 1297. ita mentem suam declavit: *Adjicimus insuper hujusmodi declarationi nostræ, quod si præfatis Regi, & successoribus suis pro universali, vel particulari ejusdem Regni defensione periculosa necessitas immineret, ad hujusmodi necessitatis casum se nequaquam extendat constitutio memorata, quin potius idem Rex, ac successores ipsius possint a Prælati, & Personis ecclesiasticis dicti Regni petere, ac recipere pro hujusmodi defensione subsidium, vel contributionem, illudque, ac illam Prælati, & Personæ prædicti præfato Regi, suisque successoribus inconsulto etiam Romano Pontifice teneantur, & valeant sub quotæ nomine, aut alias etiam impetrari, non obstantibus constitutione prædicta, seu quovis exemptionis, vel alio privilegio.* Clemens V. Bonifacii VIII. successor agnitis periculis, & incommodis, quæ ex constitutione Bonifacii, & ad eam factis declarationibus emergerant, & Bonifacianam constitutionem, & declarationes omnes abrogavit, rem totam exigens ad unam definitionem Concilii Lateranensis in dicto cap. 7. de immunit. Eccles., uti liquet ex Clement. un. eod. tit., quod & confirmavit Benedictus XI. in extrav. un. eod. tit. In hanc ipsam rem certi deinde modi propositi fuerunt in Concilio Constantiensi anni 1417. sess. 43. his verbis: *Per summos autem Pontifices nullatenus imponi generaliter super totum clerum, nisi ex magna, & ardua causa, & utilitate universalem Ecclesiam concernente, & de consilio, & consensu, & subscriptione S. R. Ecclesie Cardinalium, & Prælatorum, quorum consilium commode haberi poterit. Nec specialiter in aliquo Regno, vel Provincia, inconsultis Prælati ipsius Regni, vel Provinciæ, & ipsis non consentientibus, vel majori parte; & eo casu per personas ecclesiasticas, & auctoritate Apostolica dumtaxat levare.*

Denique ad onera, quibus extra ordinem subsunt beneficiarii, pertinent pensiones gratia alterius ex fructibus beneficii, quotannis præstandæ. Si pensionum primam originem respiciamus, ea antiquissima dignoscetur, ita tamen ut

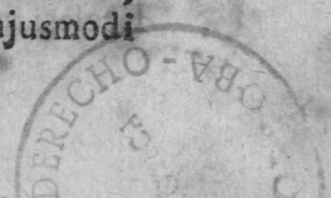
non egrederetur naturam alimentorum, quæ certis personis ex miseratione, charitate, ac pietate decernebantur. Quid enim, si Episcopus, aut quivis Clericus a sua Ecclesia per vim eiectus, in aliam se reciperet? Dicebatur is tunc Ecclesiæ, in quam recipiebatur, commendari, & ab eadem Ecclesia alebatur. Simile exemplum adparet in actione 12. Concilii Chalcedonensis, ubi cum de Episcopatu Ephesino ageretur, quem duo occupaverant, Basianus nimirum, ac Stephanus, propositum fuit, ut neuter Episcopatum haberet, uterque ab Ecclesia pasceret. Hæc, uti aiebam, rudes sunt novarum pensionum imagines; etenim luebantur non a beneficiario singulari, sed ab ipsa Ecclesia; non in certa quantitate consistebant, sed in alimentis; aliquando etiam, aut elapso certo tempore, aut mutatis causarum adjunctis, ipso jure cessabant. Pensiones, quales in præsentia existunt, introduci ceperunt, partitione facta inter Clericos bonorum Ecclesiæ, & unicuique certo assignato titulo, certo officio sacro gerendo, certis etiam bonis titulo beneficii datis; & quoties bona isthæc uberiora essent, non fuit dubitatum, quin ex illis certa portio detraheretur, alteri indigenti Clerico concedenda, qui tamen nec sacri officii gerendi communionem haberet, nec ullo modo in administratione bonorum beneficii curam gereret. Hinc pensionarii a beneficiariis distinguuntur, propterea quod beneficiarii titulum universalem habere dicantur, pensionarii titulum singularem intra certam pecuniæ quantitatem coercitum, eodem fere modo, quo in successionibus defunctorum legatarii ab hæredibus secernuntur. Olim imponere pensiones poterat, quicumque esset ordinarius beneficiorum collator, sed hodie fere obtinuit, ut a Romano Pontifice impetrentur. Nullibi profecto de hac reservatione constat: tantum notant Pragmatici, Episcopus ab hac potestate non utendo cecidisse. Verum hæc ratio an suffrage-

tur apud Jureconsultos, plurimum dubito: etenim pensionum imponendarum facultatem extra ordinem exerceri, nemo dubitat, tum nimirum, cum gravi causa id exposcant. Eam ob rem jure peterem, quomodo ea potestas non utendo admittatur, qua nemo uti valet, nisi emergens extra ordinem causa id suadeat? Qui non usus est, facile dicet, nullam se utendi occasionem habuisse, tum demum usurus, cum occasio prodeat. Appellant alii ad titulum decretalium Gregorii IX. *ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur*. At enim an titulus ita inscriptus valeat per se reservationem inducere, prorsus ignoro, nec ego adfirmare auderem, præsertim quod titulus iste non eo pertineat, ut conferens beneficium alteri non concedat pensionem, sed potius eo, ut conferens beneficium nihil sibi retineat, quasi in pretium collationis, quemadmodum liquet, collatione facta cum capitulo unico eodem titulo. Provocant alii ad capitulum 21. de præbendis. Notandum tamen, pensionem, de qua ibi agitur, & quæ non omnino probatur, non jam fuisse impositam ab ordinario beneficii collatore, sed ab Judicibus delegatis, ut causam litigiosi beneficii dirimerent; verius dixerim, ab electis arbitraris. Item notandum, non eam fuisse controversiam, in qua quæreretur, an ad unum Pontificem Maximum pertineret pensiones imponere, sed potius an controversiæ finis ea ratione imponi licite potuisset, qua uni ex litigantibus beneficium, alteri pensio concederetur. Id redolebat quamdam simoniæ speciem, quam Innocentius III. certa ratione cohibuit, neque omnino damnavit ideo, quia viri providi, & honesti eo arbitrio intercesserant. Post hæc nemo dubitare potest, quin receptum jus certis finibus contrahatur, & adhuc hodie certis in casibus Episcopi tuto pensiones imponant. Id evenit primis, quoties bono pacis inter contententes sancientiæ pensio constituitur. Si enim id electis arbitraris, quam-

quam certo servando modo, aliquando concessum fuit, dicto cap. 21. de præbend., quid causæ erit, cur Ordinario provide disponenti denegetur? Idipsum præterea evenit, cum beneficia inter Clericos auctoritate Episcopi permutantur, & æquitas suadet, inter permutantes certas constitui pensiones. Denique, ut generaliter dicam, id evenit, cum utilitas, vel necessitas urgens Ecclesiæ pensionem imponi suadet, argumento can. 61. caus. 16. quæst. 1., can. 11. 12. caus. 16. quæst. 3., can. 7. caus. 16. quæst. 6., & cap. 6. de relig. domib. Absit autem a me, ut aliis in casibus putem, pensionum constitutionem ideo Pontifici Maximo reservari, propterea quod in his pensionum reservationibus, quædam simoniæ nota inesse soleat, quod quidam ex nostris scribere non erubuerunt. Novi enim, si qui sunt in ecclesiastica Hierarchia administri simoniacæ cujuscumque labis osores, eos esse pro dignitate sua, & probitate Pontifices Maximos, quorum auctoritas in damnandis potius, quam in confirmandis simoniacis pactioibus exercetur.

Ut plurimum gratia Clericorum pensiones imponi consueverunt; aliquando, licet minus frequenter, etiam gratia laicorum bene de Ecclesia meritorum, immo etiam feminarum religiosarum. Quid enim obstat, quominus cuicumque personarum generi hac ratione prospiciatur, quando beneficarium peculium ideo a Clericis administratur, ut ex eo indigentes quicumque percipiant? Plane alia est pensionum, alia sacrorum officiorum ratio, neque pensionis perceptio inducit sacrorum officiorum gestionem. Quando vero ex consuetudine recipi cœpit, ut pensio perpetua foret, atque in hac parte videretur quamdam beneficii speciem exhibere, raro adsignari laicis cœpit, rarius etiam feminis, propterea quod in istis non satis probabile haberetur exemplum. Temporibus Pii V. adhuc frequentes erant constitutæ pensiones

gratia laicorum, nec satis inde Clerici poterant Ecclesiarum utilitatibus consulere ob imminutos beneficiorum redditus. Quamobrem prudentissimus Pontifex severiorem disciplinam induxit, qua fieret, ut laici ad eas idonei redderentur. Præterea operæ pretium censuit, pensionariis Clericis certum onus imponere; nimirum istis indixit, ut officium B. Mariæ recitarent, quemadmodum superius adnotabam in cap. 1. Hinc adparet, hodie pensiones proprius adhuc ad beneficia accessisse, sive ratione habita illorum, quibus concedi solent, sive ratione habita oneris diurnarum recitandarum orationum. Qua in re juvabit distinguere duplex pensionum genus, quarum aliæ ita Clericis conceduntur, ut sint in beneficii vicem, veluti cum dantur, ut quis Ecclesiæ commodius administret, vel ut quis in sacris certo sub titulo ordinetur; aliæ nullam exhibent beneficii imaginem, veluti cum dantur in meritorum reparationem. Harum discrimen agnoscitur ex formula collationis. Quoties ita conceduntur, ut sint in beneficii vicem, poterunt haberi pro sufficienti ordinationis titulo, Concilio Tridentino sess. 21. de Reform. cap. 2., & pensiones ita quæsitæ extinguuntur iis omnibus modis, quibus ecclesiastica beneficia amittuntur, puta per ingressum in religionem, aut contractu inito matrimonii; secus dicendum, quoties pensio nullam exhibeat beneficii imaginem. Cæterum generaliter pensio a beneficio sejuncta est, cap. 4. de præbend. in 6. nec unquam venit sub generali beneficiorum nomine, nisi in iis casibus, in quibus aut generali, aut speciali jure exprimitur. Quamobrem poterit ad certum tempus concedi, item sine consensu Superioris abdicari, multiplex etiam sine dispensatione obtineri, dummodo tamen semper servetur honestas, & dolus absit, ac fraus. Non tamen inficias iverim, multa esse & beneficiis, & pensionibus communia: hujusmodi

est, quod generaliter traditur, non posse præter simoniæ vitium pensiones temporali commodo accepto concedi, nec etiam posse sub certis conditionibus, & modis imponi, quod potissimum induci debuit ad quascumque fraudes importune petentium evitandas. Adde his, non valere concessionem pensionis factam tempore renuntiationis beneficii, aut tempore litis, si in renuntiatione fraus, aut in litæ collusio intervenit, cap. 31. de rescr., cap. 3. de collus. deteg., cap. 30. in fine de præbend., cap. 6. de Cler. non resid. quemadmodum nec valeret cessio facta, repræsentata pecunia, præsertim si pactum hujusmodi ab initio impositæ pensionis initum fuisset, atque id ad præcludendam omnem simoniæ impetrationis suspicionem, uti statuit Benedictus XIV. in constitutione, quæ incipit: *In sublimi* anno 1741. 4. Calend. Septembris. Qui putaverunt, cavendum quidem esse, ne pensiones aut emantur, aut vendantur, interea tamen permitti posse, ut vendantur, emanturve commoda pensionum, quid aliud profecto voluerunt, quam verbis ludere, & quæsito colore quodam saluberrimas Ecclesiæ sanctiones evadere? Etenim supervacanea fuisset Antistitum sacrorum sollicitudo ad avertendum etiam in hac parte simoniæ vitium, si mutatis vocabulis idem facile tentari posset exitu inspecto. Ex his liquet, paulatim factum esse, ut quamquam adhuc summo jure pensiones & beneficiis distinguantur, multa tamen redderentur & beneficiis, & pensionibus communia.

Generaliter observatur, etiam apud Apostolicam Sedem non nisi ex causa pensiones imponi solere: videlicet aut quoties reservantur gratia beneficiarii in resignatione beneficii, aut quoties egregia alicujus in Ecclesiam merita illarum postulent constitutionem: hinc favore infantum vix audimus pensiones constitui, utpote quorum nulla erga Ecclesiam merita præsumuntur, nisi

forte aliquando contingat, Ecclesiam in infante parentum merita remunerari. Præterea observandum est, ne pensiones in grave beneficiorum detrimentum vergant; quamobrem obtinuit in primis, ne pensiones constituentur jam collato beneficio, sed tantum tempore collationis, & quidem tum, cum beneficiarius, cujus potissimum interest, consentiat: deinde obtinuit, ut beneficia Parochialia, quorum redditus summam ducatorum centum non excedant, nullis pensionibus gravarentur, quemadmodum nec Episcopalia, quorum redditus summam ducatorum mille non excedunt; in aliis beneficiis usu receptum est, ut pensio non excedat quantitatem parti fructuum tertiæ respondentem, licet extra ordinem quandoque usque ad dimidiam fructuum partem extendatur; incongruum enim videtur, ut aut æqualis, aut pene æqualis habeatur ratio pensionarii, qui nullo onere premitur, & beneficiarii, qui munus sacrum exercet. Porro hæc quantitas debet esse determinata, nec unquam potest consistere in ipsa fructuum specie; proindeque nulla sterilitatis prædiorum, aut uberioris fertilitatis, seu vel majoris, vel minoris annonæ ratio habebitur; nisi constet, graviorem esse annum pensionis censum, quam ferre beneficiarius possit, quo casu licebit beneficiario ad Apostolicam Sedem confugere, ut pensio intra minorem quantitatem coerceatur. Annuæ pensionis quantitas per dimidias portiones præstari solet, singulis elapsis semestribus, obligatione reali existente in ipso beneficio, eamque ob rem in successorum beneficii etiam transeunte, ita tamen, ut successor non teneatur ad præsentationes, quæ a defuncto faciendæ erant, nisi hæres defuncti fuerit, aut nisi constet, quantitatem fructuum pensionario debitam versam fuisse in beneficii utilitatem, argumento cap. 1. de solution.. Quod si beneficiarius ante elapsam semestre moriatur, pro rata

temporis quantitate a defuncti hæredibus pensio præstabitur; reliquum a successore, vel ab eo, qui bona beneficii vacantia administrant, postulabitur; quemadmodum e converso, si moreretur pensionarius, hæres pensionarii non integram exiget quantitatem semestri tempori respondentem, sed eam, quæ respondeat tempori, quo pensionarius vixit. Singularia in hanc rem minime prostant juris capita, proindeque a similibus solent peti argumenta. Hinc est, quod vulgo traditur, facile his accommodari posse juris civilis regulas, quæ traduntur aut de dotibus, aut de usufructu, cum soluto matrimonio, aut finito usufructu, vel fundi dotales, vel fundi fructuarii sunt ab eo, ad quem pertinent, una cum fructibus vindicandi, juxta legem 7. ff. soluto matrim., & leg. 58. ff. de usufructu, cum similibus, dummodo tamen proportio quædam inter hujusmodi jura servetur, & accommoda omnibus sit legum interpretatio.

Ex his omnibus jam satis intelligitur, pensionem, utpote quæ tota ad pensionarii commodum, utilitatemque refertur, onus esse reale, ac propterea non beneficiarii, sed pensionarii tantum morte extingui. Neque huc adferri potest, quod definitum est in cap. 21. de præbend., etenim pensio, de qua ibidem sermo est, nihil habet commune cum indole ordinariorum pensionum. Ea fuit concessa uni ex litigantibus in quamdam veluti jurium reparationem; adeo ut qui pensionem accepit, cederet juribus, quibus se uti posse censebat, & e converso, qui beneficium accepit, cederet juribus, quibus se munitum putabat ad universos beneficii fructus retinendos. Quando vero cessiones istæ sunt personales, & personalem exinde, utpote ex conventionem natam, obligationem inducunt, nulla amplius habetur istarum ratio, ubi beneficiarius mortuus fuerit. Cæterum quandoque occurrit, ut pensio-

narius valeat de sui persona in alterum jus pensionis transferre. Non loquor hic de pensionibus, quas usus Romæ recepit in beneficiis Hispaniæ; in quibus cum ex Concordatis nemo nisi Hispanus pensionem habere potest, nihilo minus mutato nomine cujusdam Hispani pensio gratia alterius constituitur; etenim in hoc pensionum genere obtinuit, ut plus valeat rei veritas, quam fictio, proptereaque non Hispanus, sed alter tanquam verus pensionarius habeatur. Potius loquor de pensionariis illis, qui quandoque indultum a Pontifice Maximo obtinuerunt, ut possint in alios pensiones transferre. Horum facultas metienda est ex verbis indulti, quo modo major, modo minor adparet. Hujus autem generis indulta conceduntur aut Cardinalibus, aut Conclavistis, aut aliis personis de Romana Curia benemeritis. Qua tamen in re media quædam via teneri solet, ut hinc minus detrimenti, quoad fieri potest, & verba indulti patiuntur, beneficiario ingeratur; illinc facile sinatur pensionarius jure suo uti. Ne detrimentum ingeratur beneficiario, caveri solet, ut ex ea indulti specie non ita res sese habeat, ut duo sint veluti pensionarii, quorum unus alteri succedat post extinctam pensionem. Id profecto contingeret, quoties ultima voluntate pensio in alterum transferretur, aut transferretur quidem actu inter vivos, suspensa tamen translatione reali ejusdem pensionis in tempus mortis transferentis; quamquam tamen receptum est, ut etiam supremo vitæ die, dummodo ab eo, qui adhuc vivit, pensio transferatur; adeo ut dici possit, extitisse tempus, quo pensionarius omnino sese exuerit pensione. Præterea caveri solet, ut pensio semel de uno in alium translata non possit iterum a secundo pensionario transferri, etiam si secundus pensionarius simili indulto gauderet; nisi tamen in indulto id specialiter exprimeretur.